

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Vesna Habula Champeau

Analiza uradne razvojne pomoči Danske

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Vesna Habula Champeau

Mentorica: red. prof. dr. Maja Bučar

Analiza uradne razvojne pomoči Danske

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

Najlepše se zahvaljujem svoji mentorici red. prof. dr. Maji Bučar za vse predloge, usmeritve in nasploh za vso strokovno pomoč in potrpežljivost, prijaznost ter razumevanje.

Posebno se zahvaljujem Anne Sofie Allarp za njen čas in vse znanje, ki ga je delila z menoj.

Zahvaljujem se tudi vsej svoji družini, ki mi je bila v ogromno oporo, pomoč in spodbudo. Posebno bi želela izpostaviti svoje starše mamó Mišo in očeta Toneta ter moža Benoita za vso njihovo ljubezen, nasvete in za dejstvo, da so vedno vir mojih moči. Vse delo ob koncu študija ne bi bilo možno tudi brez moje ljube stare mame, tete Nene, brata Tonija in njegove žene Želimirke ter tašče Mireille in tasta Michela. Pristrčna hvala vsem!

Analiza uradne razvojne pomoči Danske

Diplomsko delo se osredotoča na uradno razvojno pomoč Danske. V nalogi želim najti razloge za zniževanje pomoči. Danska je bila v 90. letih največja donatorica pomoči, preračunane v odstotek BND. Na začetku novega tisočletja pa začne nižati sredstva, namenjena pomoči. Danska ostaja med petimi največjimi donatoricami ODA preračunano v odstotek BND, a je očitno, da se v ozadju nekaj dogaja, da se na Danskem nekaj spreminja. Na podlagi analize primarnih in sekundarnih virov v nalogi iščem razloge, ki botrujejo tem spremembam. Ali razlogi tičijo v zgodovinskem ozadju ali mogoče v gospodarski situaciji Danske ali morebiti v nezadovoljstvu z rezultati, doseženimi s sredstvi pomoči, ali pa morda v politični situaciji? Zakaj se sredstva pomoči zmanjšujejo? Je bila Danska v preteklosti bolj solidarna kot je danes? Je pričakovati, da bi se tendenca obrnila in bo Danska ponovno povečala ODA ali pa se bo le-ta le še bolj nižala? Gre za trenutni fenomen ali trend, ki ga je pričakovati tudi pri drugih državah?

Ključne besede: Danska, uradna razvojna pomoč (ODA), mednarodno razvojno sodelovanje.

Analysis of Danish ODA

The thesis focuses on Danish ODA. With this thesis I want to find the reasons, why the Danish ODA is decreasing. Denmark was in the 90s the biggest aid donor in regards with ODA calculated in the percentage of GNI. At the beginning of the new millennium, it begins to decrease. Denmark remains among the five largest donors of ODA calculated in the percentage of GNI, but it is obvious that something is happening with Denmark's ODA; something is changing in Denmark. By analyzing primary and secondary sources I'm trying to find the reasons that foster this change in Denmark. Maybe the reasons lie in the historical background, or maybe in the economic situation of Denmark, or in dissatisfaction with the results achieved by means of assistance or maybe it is the political situation which is causing these changes? Why is Danish ODA decreasing? Has Denmark known more solidarity in the past than it knows it today? Is it to be expected that the trend would be reversed and Denmark will again increase ODA or is the latter just decreasing and will stay so in the future? Is it a short phenomenon, or the tendency that is it to be expected also in other countries?

Keywords: Denmark, official development assistance (ODA), international development cooperation.

KAZALO

1 UVOD	7
2 NA SPLOŠNO O URADNI RAZVOJNI POMOČI	10
2.1 Zgodovinsko ozadje uradne razvojne pomoči	10
2.2 Definicija uradne razvojne pomoči	12
2.3 Cilj članic Odbora za razvojno pomoč: pomoč v višini 0,70 % bruto nacionalnega dohodka	12
2.4 Teoretski okvir uradne razvojne pomoči	13
2.5 Izzivi s katerimi se sooča uradna razvojna pomoč	16
3 KRATEK PREGLED URADNE RAZVOJNE POMOČI	20
4 PREGLED DANSKE URADNE RAZVOJNE POMOČI	25
4.1 Višina danske uradne razvojne pomoči skozi čas	28
4.2 Vrsta projektov, katerim Danska namenja uradno razvojno pomoč	30
4.3 Regije, katerim Danska namenja uradno razvojno pomoč	32
4.4 Partnerji oz. akterji, s katerimi danska vlada sodeluje pri svojih projektih uradne razvojne pomoči	34
5 DANSKI GOSPODARSKI OKVIR	38
6 DANSKI POLITIČNI OKVIR	41
6.1 Danska in mednarodno sodelovanje danes	44
7 RAZLAGA DOGNANJ	47
8 SKLEP	48
9 LITERATURA	51

KAZALO SLIK

Slika 4.1: ODA Danske kot delež BND v obdobju 1960-2015	29
Slika: 4.2: ODA Danske v USD, v obdobju 1960-2015	30

KAZALO TABEL

Tabela 3.1: Prikaz ODA izbranih držav in ODA vseh donatoric skupaj, v milijardah USD ter kot odstotek BND vsakih deset let in leta 2015	20
--	-----------

SEZNAM KRATIC

AAA	<i>Accra Agenda for Action</i> (Akrina agenda za ukrepanje)
BND	Bruto nacionalni dohodek
BNP	Bruto nacionalni proizvod
DAC	<i>Development Assistance Committee</i> (Odbor za razvojno pomoč)
DAG	<i>Development Assistance Group</i> (Skupina za Razvojno Pomoč)
DCD	<i>Development Co-operation Directorate</i> (Direktorat za razvojno sodelovanje)
EU	Evropska unija
ILO	<i>International Labour Organisation</i> (Mednarodna organizacija dela)
IMF	<i>International Monetary Fund</i> (Mednarodni denarni sklad)
MZZ	Ministrstvo za zunanje zadeve
NATO	<i>North Atlantic Treaty Organization</i> (Organizacija severnoatlantskega sporazuma)
ODA	<i>Official Development Assistance</i> (uradna razvojna pomoč)
OECD	<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i> (Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj)
OEEC	<i>Organisation for European Economic Co-operation</i> (Organizacija za evropsko gospodarsko sodelovanje)
TCA	<i>Technical Cooperation Administration</i> (Administracija za tehnično sodelovanje)
UNDP	<i>United Nations Development Programme</i> (Program Združenih narodov za razvoj)
UNICEF	<i>United Nations Children's Fund</i> (Sklad Združenih narodov za otroke)
UNIDO	<i>United Nations Industrial Development Organization</i> (Organizacija Združenih narodov za industrijski razvoj)
ZDA	Združene države Amerike
ZN	Združeni narodi
WB	<i>World bank</i> (Svetovna banka)

1 UVOD

Ko sem prišla na Dansko, se mi je zdelo, da sem prišla v državo, kjer so ljudje izjemno sproščeni, zadovoljni, neposredni, pragmatični in tolerantni. Danci uživajo v dobrih stvareh, kar jim njihov visok standard tudi omogoča. Veliko potujejo, radi dobro jedo, kar se vidi tudi po tem, da je samo v Kopenhagenu 16 restavracij z Michelinovimi zvezdami, in ko se zabavajo, gredo do konca. Kar pa me je najbolj presenetilo, je danska odprtost. Ob prihodu sem skladno s klišejskimi stereotipi pričakovala, da bodo ljudje hladni, kot se za sever spodobi, a vsaj na prvi pogled to ne drži, saj vas bodo postregli z nasmehom in prijazno besedo; če jih kaj zanima, tudi neposredno vprašajo. Ko gre za poslovno sodelovanje, Danci velikokrat sklepajo posle na osnovi ustnega dogovora, torej brez pogodb, iz tega bi lahko sklepali, da so Danci zaupanja vredni ljudje. Kopenhagen je neanglofona prestolnica, kjer sporazumevanje v angleškem jeziku poteka brez težav, celo rojstni list lahko dobite v danskem in angleškem jeziku. Danska je tudi moderna in ekološka država, tako naj bi Kopenhagen do leta 2025 postal prva svetovna prestolnica z nevtralno emisijo CO₂ in številni politiki in urbanisti iz vsega sveta prihajajo v Kopenhagen in preučujejo njegov kolesarski promet, ravnanje z odpadki in okrajni ogrevalni sistem. Francis Fukuyama v delu Izvor političnega reda (Fukuyama 2011, 14–19) piše, da je Danska za ljudi v razvitih državah znana po tem, da ima dobre politične in gospodarske institucije; da je stabilna, demokratična, miroljubna, uspešna in ima izjemno nizko stopnjo politične korupcije, ter kot država z moderno liberalno demokratično ureditvijo vključuje tri vrste institucij, ki delujejo v stabilnem ravnovesju-. Te tri skupine institucij so: država, ki je podrejena pravnemu sistemu in ima odgovorno vlado.

Danska vlada torej odgovarja za svoje odločitve in dejanja in lahko rečemo, da država deluje transparentno, ima izjemno dobro organiziran socialni sistem in med drugim digitaliziran zdravstveni sistem. Za vse, ki smo gledali dansko nadaljevanko o danskem parlamentu »Borgen«, smo razumeli, da v politiki ni korupcije. Torej imamo vzorno državo, ki je izjemno tolerantna do tujcev, do drugačnih (npr. poroka med istospolnima partnerjema je na Danskem legalizirana od leta 2012, pred tem pa je bilo že možno zakonsko prijaviti istospolno partnersko zvezo) in je radodarna do tistih, ki imajo manj, saj je v okviru uradne razvojne pomoči (ODA) izmerjeni v odstotku bruto nacionalnega dohodka (BND) ena izmed petih največjih donatoric. Če odmislimo podnebje in kratke noči v zimskem času, bi lahko rekli, da je Danska raj na Zemlji.

Vendar pa ima tudi ta zgodba dve plati. Zmanjševanje Danske ODA in dogodki, ki so v decembru 2015 in januarju 2016 polnili medijske arhive, dajejo občutek, da je Danska vse manj toleranta. Kot primer lahko izpostavimo dogodke iz decembra 2015, ko je danska vlada pripravila zakon, ki je dovoljeval policistom, da prosilcem za azil preiščejo njihovo prtljago in zaplenijo stvari, ki so kaj vredne. Zaplenjeno blago naj bi bilo porabljeno za kritje stroškov, ki so vezani na njihovo bivanje na Danskem. Je že res, da so Danci pragmatični in da tudi za vse danske državljane velja, da bo sicer država poskrbela zanje, a le, ko sami tega resnično ne bodo mogli. To pomeni, da mora tudi Danec prodati svojo hišo, avto in ostale dobrine; šele, ko resnično nima več ničesar, država poskrbi zanj. Vendar pa ni nikjer napisano, da predstavniki danskih avtoritet lahko preiščejo danskega državljana in mu odvzamejo vso vredno lastnino, preden pridobi pomoč države. Prav tako je bilo na Danskem veliko govora o silvestrskem dogajanju v Kölnu v Nemčiji. Hitro je sledilo veliko obtoževanje prosilcev za azil in čutiti je bilo kar nekakšno paranojo med Danci, ki so postajali vse bolj naperjeni proti beguncem.

Se Danska res zapira? Še danes namreč danska vlada napoveduje zmanjševanje mednarodne pomoči in obenem kar velik delež teh sredstev troši v svoji državi. Ali bo Danska v prihodnje še vedno ena od največjih donatoric ODA, saj naj bi od leta 2016 dalje le-tej namenjala le 0,70 % BND? Ali se bodo pretekle visoke pomoči Danske izkazale za odlično strateško potezo, s katero je Danska pridobila večji vpliv v mednarodnem okolju, ki ga bo poskušala obdržati, kljub temu da bo za ODA namenila manj sredstev?

Danska je ena od petih največjih donatoric ODA, ki je razvojni pomoči že leta 1973 prvič namenila 0,70 % BND in od takrat njena pomoč ni nikoli padla pod ta prag (OECD 2016c). Leta 1985 je danski parlament sprejel odločitev (Rye Olsen v Hoebink in Stokke 2009, 184), da bo Danska namenila za ODA 1 % BND; leta 1992 je to tudi udejanjila. Poleg tega je kakovost danske razvojne pomoči brez primere. Danska je ustanovila diplomatska predstavništva, ki so odgovorna za razvojno pomoč. Na ta način je decentralizirala svojo administracijo, ki se je ukvarjala z razvojno pomočjo (Danida 2003, 18; Danida 2004, 21). Sodelovanje z diplomatskimi predstavništvi je določeno s pogodbami, poleg tega morajo ta pripravljati podrobna poročila o svojih dejavnostih, kar je prispevalo tudi k učinkovitosti pomoči. Danska ODA naj bi bila bolj učinkovita tudi zaradi partnerstev z lokalnimi in globalnimi nevladnimi in vladnimi organizacijami. K učinkovitosti naj bi prispevalo tudi dejstvo, da dansko ministrstvo za zunanje zadeve (MZZ) deluje na področju ODA kar se le da transparentno. Treba je tudi omeniti, da Danska naj ne bi začela namenjati pomoči državam v

razvoju zaradi svoje kolonialne zgodovine, kakor tudi ne iz strateških političnih nagibov, temveč naj bi resnično izhajala iz humanitarne in altruistične želje pomagati tistim, ki pomoč potrebujejo. Torej naj bi šlo za pomoč, ki temelji na ideologiji in ne na političnem ali pa gospodarskem interesu. V delu: »Perspektive na evropsko razvojno sodelovanje« (Rye Olsen v Hoebink in Stokke 2009, 186) je napisano, da je »moč te ideologije in s tem teža moralnih argumentov v prid dajanju pomoči, navadno omenjana kot največji motiv danske pomoči.« Ali torej lahko popolnoma zaupamo danski retoriki, da je njena ODA plod moralne zaveze pomagati tistim, ki pomoč potrebujejo in ne izhaja iz političnih ali gospodarskih interesov? Ali Danska pri določanju katere države bo umestila na seznam držav prejemnic pomoči, resnično ne izhaja iz strateških političnih interesov? Imamo pa vseeno na drugi strani argument, ki ni zanemarljiv: Danska je majhna država in ima kot taka v mednarodnem okolju manj vpliva. Ali ni preko dejstva, da je ena od petih največjih donatoric ODA, ki namenja največji odstotek BND, Danska tudi pridobila na vplivu in moči v mednarodnem političnem okolju? Ali ni ravno s tem njen glas postal močnejši? S stališča gospodarskih interesov lahko iz letnih poročil danskega MZZ (Danida 2003, 50–51; Danida 2004, 56–58) in primerjalnih poročil Odbora za razvojno pomoč (DAC) razberemo, da Danska poskuša promovirati (najsi bo to preko vezanja pomoči ali na druge načine) svoje proizvajalce, obrtnike, in druge gospodarske akterje.

S tem diplomskim delom želim raziskati vzroke, ki botrujejo spremenjenemu odnosu do ODA, saj je ta sprememba odnosa pomembna in poučna za mednarodno skupnost. Analiza vzrokov za spremembe lahko pokaže na potencialno spreminjanje odnosa do razvojnega sodelovanja tudi v drugih državah donatoricah, s tem pa do problemov pri uresničevanju razvojnih ciljev. S predstavitvijo osnovnega koncepta ODA in njenega zgodovinskega okvirja bom poskušala dognati, kaj je bil v preteklosti vzrok za njeno razvojno pomoč, saj je možno, da Danska danes klesti sredstva namenjena ODA zaradi tega, ker prvotni vzroki za pomoč, danes niso več relevantni. S pregledom težav, s katerimi se države donatorice srečujejo, bi želela videti, če je razlog za zmanjševanje sredstev v neučinkoviti izrabi pomoči. Iz gospodarskega ozadja bom poskusila razbrati, če Danska namenja manj pomoči državam v razvoju, ker gre sama skozi težko obdobje in ne nazadnje bom preučila tudi politični okvir, in sicer v želji, da bi videla, če so mogoče njeni mednarodni odnosi ali pa mogoče notranja politika vzrok klestenja pomoči. Je torej razlog za zmanjševanje pomoči zgodovinski, gospodarski, politični ali je morebiti Danska pričakovala boljšo izrabo svoje pomoči?

2 NA SPLOŠNO O URADNI RAZVOJNI POMOČI

To poglavje bom namenila osnovam ODA in ga tako razčlenila na pet podpoglavij. Začela bom z zgodovinskim ozadjem uradne razvojne pomoči, ker se mi zdi, da je pomembno poznati zgodovino nekega koncepta oz. od kod izhaja in kako je nastal, da bi potem lažje razumeli obstoječe stanje. Glede na to, da potekajo razprave o ponovni definiciji oz. o spremembah definicije ODA, bom v drugem podpoglavju podala aktualno definicijo ODA, ki nam bo tudi omogočala, da bomo natančneje lahko opredelili, kaj ODA je in kaj ni. Poleg tega bom v šestem poglavju te naloge poskusila najti, kakšna je pozicija danske vlade ali pa ketere od njenih strank do prilagoditve oz. spremembe obstoječe definicije ODA. Ker naj bi vse države donatorice pomoči namenjale 0,70 % BND (OECD 2016l) in je o tem pragu oz. cilju veliko govora in Danska le-tega dosega že vse od leta 1978 (OECD 2016c), bom temu cilju in kako je do njega prišlo, namenila nekaj besed v tretjem podpoglavju. O ODA je bilo napisanih kar nekaj teorij, ki jih bom podala v četrtem podpoglavju. Kasneje bom poskušala katero od teh teorij aplicirati na primer danske ODA. Zadnji del tega poglavja bo posvečen izzivom, s katerimi se srečuje ODA, saj se verjetno tudi danska vlada oz. dansko zunanje ministrstvo srečuje s temi izzivi in mogoče le-ti vplivajo na višino danske ODA.

2.1 Zgodovinsko ozadje uradne razvojne pomoči

Koncept uradne razvojne pomoči sega v začetek 20. stoletja. Pred tem je Britanija kot velika kolonialna sila iz svojih kolonij predvsem črpala, kar so kolonije lahko nudile, po drugi strani pa jim ni nudila nikakšne pomoči pri njihovem razvoju ali celo obstoju (New World Encyclopedia 2016a). Na začetku 20. stoletja pa je začela uvajati politiko, ki je bila bolj usmerjena v razvoj kolonij in tako je slednjim začela namenjati sredstva za pomoč pri gospodarstvu in razvoju. Leta 1929 je britanska vlada pripravila Razvojni kolonialni akt (Kanbur 2003, 3) in ustanovila Svetovalni odbor za kolonialni razvoj, ki je na začetku razpolagal z 1 milijonom funtov letno (Berman 1996, 182). Ta znesek je bil porabljen za razvoj transportnih infrastruktur, električne energije in oskrbe z vodo v kolonijah, in sicer z namenom širitve trgovske mreže Britanskega imperija (Little in Clifford v Kanbur 2003, 3). Ker je bil britanski odnos do svojih kolonij pogosto kritiziran tako doma kot v tujini, je Odbor podal predloge za izboljšavo zdravstva in izobraževanja v kolonijah. S pošiljanjem sredstev v svoje kolonije je Britanska vlada želela preprečiti nestabilnost svoje države v času vojne (Constantine 1984, poglavje II). Skozi čas je britanska vlada kolonijam namenjala vse več

sredstev in jim tudi odpuščala dolgove ter odobraval brezobrestna posojila in sprejemala programe za razvojno pomoč.

Koncept moderne razvojne pomoči pa sega v obdobje po drugi svetovni vojni. Leta 1947 so ZDA vzpostavile Program za obnovo Evrope (Führer 1996, 9–15), ki je znan tudi pod imenom Marshallov načrt. Šlo je za razvojni program z velikim dometom, katerega cilj je bil okrepitev vezi med ZDA in zahodno-evropskimi državami in s tem ohranjanjem moči nasproti Sovjetski zvezi. V bistvu je šlo za krepitev protikomunističnega bloka (Kanbur 2003, 3–6). ZDA so pod okriljem Marshallovega načrta začele namenjati svoja finančna sredstva tudi za obnovo strateških območij na Srednjem vzhodu in Aziji.

Leta 1960 je med srečanjem Posebnega gospodarskega odbora Organizacije za evropsko gospodarsko sodelovanje ustanovljena Skupina za razvojno pomoč (DAG), ki je delovala kot svetovalni forum med državami, ki darujejo sredstva manj razvitim državam (Führer 1996, 8).

Leta 1961 Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) nadomesti Organizacijo za evropsko gospodarsko sodelovanje (OEEC) in s tem razširi svoje delovanje iz evropskega na svetovno (OECD 2016j). Julija 1961 OECD pripravi resolucijo, s katero je ustanovljen Odbor za razvojno pomoč (DAC), katerega naloga je usklajevanje razvojne pomoči (Führer 1996, 8–12). DAC danes šteje 29 članic (OECD 2016e).

Države, ki želijo postati članice DAC, morajo pred priključitvijo prejeti pozitivno oceno, ki je določena na osnovi primernih strategij, politike in institucionalnega okvirja. Le-te so namreč osnova za zagotovilo, da so države donatorice sposobne zagotoviti uresničevanje razvojnih programov za sodelovanje (OECD 2016e).

V letu 2015 je razvojna pomoč znašala 131,6 milijard USD, kar je za 6,9 % več od leta 2014 (OECD 2016f). Če bi od teh 131,6 milijard USD odšteli 12 milijard USD, ki so bile namenjene beguncem v državah donatoricah, bi bilo (na osnovi uradnih podatkov, ki jih je zbral OECD Odbor za razvojno pomoč v letu 2015) še vedno darovanih za 1,7 % več sredstev kot v letu 2014 (skladno z uradnimi podatki, ki jih je uredil Odbor za razvojno pomoč OECD).

2.2 Definicija uradne razvojne pomoči

OECD na svojih spletnih straneh podaja dve definiciji ODA, in sicer: »Odbor za razvojno pomoč (DAC) definira ODA kot tiste tokove, ki so namenjeni državam in ozemljem na seznamu prejemnikov ODA in multilateralnim institucijam, ki ga pripravi DAC in ki:

- I.) jih priskrbijo uradne agencije, vključno z državnimi in lokalnimi vladami ali pa njihove izvršne agencije; in
- II.) vsaka transakcija, ki:
 - a. ima za glavni cilj spodbujanje gospodarskega razvoja in blaginje držav v razvoju; in
 - b. je koncesionalne narave ter vsebuje subvencijski element, ki znaša vsaj 25 % (izračunano na osnovi 10 % popusta)« (OECD 2016i).

Druga definicija pa je: »ODA je definirana kot vladna pomoč, ki je namenjena spodbujanju gospodarskega razvoja in blaginje držav v razvoju. Posojila in krediti za vojaške namene so izvzeti. Pomoč je lahko bilateralna, od donatorja do prejemnika, ali pa darovana preko multilateralnih razvojnih akterjev, kot so Združeni narodi (ZN) ali Svetovna banka (WB). Pomoč vključuje subvencije, »mehka« posojila in oskrbo s tehnično pomočjo. Mehka posojila so tista, kjer je subvencijski element vsaj 25 % skupne vsote. Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) ureja seznam držav in ozemelj v razvoju; samo pomoč, ki je namenjena tem državam, šteje kot ODA. Seznam se redno posodablja in trenutno vsebuje 150 držav in ozemelj s per capita prihodki, ki so nižji od 12.276 USD v letu 2010. 29 članic OECD DAC podaja podatke o tokovih ODA« (OECD 2016g).

2.3 Cilj članic Odbora za razvojno pomoč: pomoč v višini 0,70 % bruto nacionalnega dohodka

Daleč najbolj znan cilj na področju pomoči je cilj članic DAC, da darujejo sredstva v višini 0,7 % svojega BND. Ta cilj je bil prvič sprejet 24. oktobra 1970 z Resolucijo ZN, A/RES/25/2626 (43. člen) in nato večkrat ponovno podprt na najvišjih ravneh mednarodne pomoči in razvojnih konferencah.

Zgodovinsko ozadje

Leta 1958 je Svetovni cerkveni svet predlagal, da bi države donatorice darovale državam v razvoju 1 % svojega BND (DAC 2010, 9–11).

V 60. letih prejšnjega stoletja je bilo veliko razprav o tem predlogu, ki so ga leta 1968 takratne članice DAC sprejele (prav tam).

Na osnovi dela Jana Tinbergena, ki je leta 1969 prejel Nobelovo nagrado za dosežke na področju ekonomije, je bil leta 1972 pripravljen predlog, da države dosežejo 0,75 % bruto nacionalnega proizvoda v uradnih (javnih) tokovih. Jan Tinbergen je namreč ocenil, kakšne prilive potrebujejo države v razvoju, da bi dosegle zeleno stopnjo rasti (prav tam).

Leta 1969 je Pearsonova komisija, v svojem poročilu: Partnerji v razvoju, predlagala 0,7 % donatoricnega bruto nacionalnega proizvoda, za cilj, ki naj bi ga donatorice dosegle do leta 1975 in nikakor ne kasneje kot 1980. Ta predlog je bil vključen tudi v resolucijo ZN z dne 24. 10. 1970 (prav tam).

Članice DAC (z izjemo Švice, ki do leta 2002 ni članica ZN, ni sprejela tega cilja in ZDA, ki so izjavile, da kljub temu, da podpirajo bolj splošne cilje Resolucije, niso pristale na nobene določene cilje in časovne okvirje) so na splošno sprejele za cilj ODA pomoč, ki predstavlja 0,7 % BND, če ne drugače, vsaj kot dolgoročni cilj. Z revidiranim Sistemom nacionalnih računov iz leta 1993 se bruto nacionalni proizvod (GNP = gross national product) nadomesti z bruto nacionalnim dohodkom (GNI = gross national income), ki je enakovreden pojem. Tako je danes cilj članic DAC 0,70 %; naveden v razmerju ODA (ODA) / BND (bruto nacionalni dohodek) (DAC 2010, 9–11 in Generalna skupščina 2015, cilj 17.2).

V letu 2015 je bilo povprečje mednarodne pomoči 0,30 % BND. Prag 0,70 % BND pa so dosegle naslednje članice DAC: Danska, Luksemurg, Nizozemska, Norveška, Švedska in Združeno kraljestvo (OECD 2016c). Tem državam so se pridružili še Združeni arabski emirati, ki niso članica, temveč imajo le status udeleženke.

2.4 Teoretski okvir uradne razvojne pomoči

ODA se izvaja preko javne bilateralne in multilateralne pomoči, preskrbljene na vladni ravni donatorice preko svojih uradnih agencij, vključno z državnimi in lokalnimi vladami ali preko njihovih izvršnih agencij. Države donatorice, ki so članice DAC, se odločajo za pomoč iz različnih nagibov, lahko gre za moralne ali človekoljubne želje, da bi pomagali tistim, ki so potrebni pomoči, vendar pa se v večini primerov države odločajo za pomoč v okviru ODA iz političnih ali ekonomskih interesov.

Pri državah donatoricah so politični interesi tisti, ki največkrat botrujejo pri odločitvah o višini ODA. To velja posebno za največje donatorice, kot so ZDA. ZDA so glede na svoje politične interese v 40. letih prejšnjega stoletja, v želji po vzpostavitvi proti-komunističnega bloka v Evropi, namenjala sredstva za mednarodno pomoč zahodnoevropskim državam, katerih gospodarstvo je bilo zaradi II. svetovne vojne oslabiljeno. Ko se je ravnotežje moči v Hladni vojni spremenilo, so ZDA preusmerile sredstva mednarodne pomoči v manj razvite države, večinoma tiste, ki so bile za ZDA geografsko strateške. Tako so v 50. in 60. letih nameniale večino teh sredstev v države južne in jugovzhodne Azije, Latinske Amerike in Srednjega vzhoda. Proti koncu 70. let se osredotočijo na Afriko in Perzijski zaliv, v 80. letih na Karibsko otočje in Srednjo Ameriko, v 90. letih na Rusko Federacijo, Bosno, Ukrajino in srednji Vzhod in po letu 2001 na Islamske države. ZDA so skozi leta sredstva mednarodne pomoči darovale državam, ki so v določenem trenutku najbolj ustrezale njihovim strateškim, političnim, varnostnim in gospodarskim interesom. Ne moremo mimo dejstva, ko se država donatorica odloča za prejemnice mednarodne pomoči, na osnovi svojih političnih, gospodarskih, strateških ali varnostnih interesih, se tokovi pomoči spreminjajo glede na trenutno oceno spreminjajoče se mednarodne situacije in ne glede na realno potrebo po pomoči v državah prejemnicah pomoči (Todaro in Smith 2012, 701).

Velik vpliv na distribucijo mednarodne pomoči imajo tudi gospodarski interesi. Za primer lahko vzamemo Japonsko, ki veliko večino svojih sredstev namenja svojim azijskim sosedam, kjer ima zajetne zasebne investicije. Poleg tega te države za Japonsko predstavljajo širitev njenega trgovinskega trga (Todaro in Smith 2012, 702).

Jean-Philippe Thérien in Alain Noel, 2000 ter Dustin Tingley 2010 so predstavili teorijo, ki povezuje politično ureditev v državi donatorici in višino darovanih sredstev. Posledično naj bi vlade, z levo usmeritvijo darovale več kot vlade z desno usmeritvijo. Obenem naj bi nudile več pomoči tudi države, ki vlagajo več v socialno varnost svojih prebivalcev in države, v katerih je ljudska podpora za mednarodno redistribucijo večja (Therien in drugi v Horký-Hlucháň in Lightfoot 2015).

R. Omotayo Olaniyan v svojem delu »Uradna razvojna pomoč in trajnostni razvoj v Afriki: Na poti k novi strategiji« omenja: donatorsko usmerjeno (»donor-oriented«) teorijo, teorijo mednarodnih odnosov in dodatne oz. pomožne teorije tuje pomoči. Donatorsko usmerjena teorija predvideva, da imajo donatorice poleg pospeševanja gospodarskega razvoja v državah v razvoju še druge interese. Tako na razdelitev sredstev pomoči vplivajo politični, strateški in

gospodarski interesi. Države v razvoju lahko stremijo k dolgoročnemu razvoju in politični stabilnosti in si obenem želijo, da bi bile integrirane v svetovno gospodarstvo, ki sloni na primerjalnih prednostih. Vendar pa ti interesi (držav v razvoju) niso vedno prioriteta razvitih držav. Iz tega razloga je bila v 60. letih, na začetku razvojna pomoč na splošno usmerjena v uvozna nadomestila kot pa na pospeševanje izvoza. Za nameček, je bilo pri razvitih državah čutiti odpor do odprtja svojih trgov za industrijske izdelke iz držav v razvoju. Vseeno pa so se v zadnjih treh desetletjih politični, strateški in gospodarski interesi razvitih držav zelo spremenili. Vse bolj očitno je, da ti faktorji morebiti ne predstavljajo verodostojnega in sprejemljivega vpliva na tokove ODA, v času, ko je partnerstvo za mednarodni razvoj karakterizirano z novimi globalnimi trendi (Olaniyan v ZN 1999, 70–71).

V nasprotju pa je pomemben del nadomestnih teorij ravno trdovratna vez z določenimi dejavniki gospodarske rasti. V 50. letih prejšnjega stoletja je bilo to predvsem varčevanje. Primanjkljaj privarčevanih sredstev je predstavljal dejavnik, ki je kritično zaviral gospodarsko rast. V 60. letih pa je ta pozornost preusmerjena na druge dejavnike, predvsem na potrebo po mednarodni menjavi in praktični usposobljenosti. Je pa kljub temu ostalo varčevanje pomembno. Določeni vidiki so zagovarjali trditev, da bi mednarodna pomoč lahko nadomestila varčevanje in tako omogočila državi v razvoju, da ohrani stopnjo investicij, ki je zaželeno za gospodarsko rast. Teorija namreč zagovarja, da se ob gospodarski rasti višajo tudi prihodki, kar pa omogoča državi, da vse večji del svojega prihodka namenja varčevanju. Tako bo s časom gospodarstvo doseglo točko, ko je dovolj privarčevanih sredstev za financiranje tolikšnega obsega v investicije, kot je potreben za ohranitev zelenega stanja rasti brez nadaljnjih potreb po mednarodni pomoči. S to miselnostjo so nadomestne teorije usmerjene v doseganje rasti, ki se sama vzdržuje. Rast, ki se sama vzdržuje naj bi bila zagotovilo, da bo mednarodna pomoč potrebna le določen čas (White v Olaniyan v ZN 1999, 71). Ta teorija deluje realistično, vendar jo je težko udejanjiti. Npr. da bi afriške države dosegle razvojne cilje, ki so jih določala Nova določila ZN za Razvoj v Afriki v 90. letih, so bile potrebe po ODA izračunane, vendar pa razdelitev sredstev ni bila nikoli zadostna in je na splošno ostala nepredvidljiva. To torej privede do vprašanja, če je »politična volja« nujna za učinkovito podporo pri postopku gospodarske rasti v Afriki. V celoti bi morale biti omejitve pri obeh teorijah nadalje obravnavane v kontekstu njune zmožnosti, da naslovita širša vprašanja trajnostnega razvoja. Iz tega sledi, da bo morala uporabna splošna teorija o mednarodni pomoči v celoti upoštevati parametre trajnostnega razvoja in nov pogled na mednarodno skupnost in mednarodno sodelovanje za razvoj (Olaniyan v ZN 1999, 71).

2.5 Izzivi, s katerimi se sooča uradna razvojna pomoč

ODA se srečuje z izzivi, ki vplivajo na učinkovitost projektov, na izvedbo projektov in na percepcijo ODA. Ti izzivi so lahko posledica političnega, gospodarskega, kulturnega ozadja ali pa kombinacije le-teh.

Kot primer kulturnega ozadja bi lahko navedli primer, ko projektni delavci iz razvitih držav ne poznajo ali pa ne spoštujejo pravil pri načinu oblačenja, kar se lahko zdi popolnoma banalen element, vendar pa lahko privede do težjega komuniciranja med projektnimi delavci in lokalnimi prebivalci ter posledično do zaostankov pri izvedbi projektov. V določenih kulturah je način oblačenja izraz spoštovanja načina lokalnega življenja (New World Encyclopedia 2016b).

Kot primer političnega ozadja lahko navedemo primer, ko projektni delavci poskušajo izpeljati projekt, v katerega želijo vključiti posameznike, ki so pripadniki različnih nasprotujočih si etičnih skupin, ki so v konfliktni situaciji. Zaradi te konfliktna situacije je, kljub vsej dobri volji, želji in pripravljenosti da bi sodelovali pri projektu, nerealno pričakovati, da bodo lahko lokalne etične skupine med seboj sodelovale (prav tam).

Izziv predstavlja tudi vezana pomoč (najsi bo vezana na vir ali na projekt), ki je iz vidika države donatorice logična, saj želi, da bi bila sredstva, ki jih donira kar se le da učinkovito porabljen. So pa lahko vezana na projekt, ki je za lokalno prebivalstvo popolnoma nerelevanten in morebiti nepotreben, ker si jih je donatorica zastavila iz vidika zahodnega sveta in ne pozna realne situacije prejemnice mednarodne pomoči. Pomoč, ki pa je vezana na vir, pa lahko znatno zviša strošek izvedbe projekta, saj mora prejemnica pomoči pri izvedbi projekta sodelovati z izvajalci ali pa uporabiti dobrine, ki jih je določila donatorica in so morebiti dražje. Lahko pa se zgodi tudi, da izvajalci, ki jih določi donatorica, zaradi nepoznavanja lokalnih posebnosti niso sposobni izpeljati projekta, kot bi to lahko naredil npr. lokalni ponudnik. Drugi pogoji lahko vključujejo zahtevo po tem, da se država prejemnica odpre tujim investicijam, tudi če še ni pripravljena na to (prav tam).

Velik izziv lahko predstavlja tudi ne-vezana pomoč, saj prejemnica pomoči lahko porabi sredstva na popolnoma neučinkovit ali celo neustrezen način (npr.: nakup orožja, poraba sredstev v lastne namene s strani predsednika, določene elite ali skupine) (prav tam).

V želji po vzpostavitvi demokratičnega sistema, donatorice darujejo sredstva določenim (političnim, etičnim ali ideološkim) skupinam in/ali posameznikom in s tem vplivajo na politični sistem v državi prejemnici pomoči, ki morebiti za tovrstne spremembe ni pripravljena ali pa se izkaže, da izbrana skupina ali posameznik ni primeren/-na za vodenje države ali pa vzpostavitve novega sistema (prav tam).

Nekateri trdijo, da pomoč, ki temelji na neposredni donaciji ustvarja odvisnost in korupcijo in ima negativen učinek na lokalno produktivnost. Posledično lahko vidimo preobrat v odnosu do pomoči, ki temelji na aktiviranju lokalnih sredstev in stimulacijskih ukrepov, kot so mikrokrediti (prav tam).

Medtem ko je razvojna pomoč pomemben vir investicij za revne in pogosto negotove družbe, je zaradi kompleksnosti pomoči in vedno večjih proračunov dovzetna korupcijam in celo razpravljanje o tem je težko, saj je to za številne tabu tema. Težko je oceniti obseg korupcije, ker jo je težko razlikovati od drugih težav, kot so: zapravljanje (izguba) sredstev, slabo upravljanje in neučinkovitost (prav tam). Za ponazoritev: od nujne pomoči namenjene tistim, ki jih je prizadel orkan Katrina je bilo skupaj več kot 8,75 milijard USD izgubljenih ali predmet goljufij in slabega vodenja (Sarah Bailey 2008, 2–3).

Učinkovitost projektov je težko meriti, saj je projekt na papirju ena, izvedba projekta v realnosti pa druga zadeva, kjer je vključenih veliko dejavnikov. Pri izvedbi projektov velikokrat vključenih veliko različnih akterjev z različnimi interesi, delovnimi navadami, pričakovanji itd. Obstajajo pobude, da meritve učinkovitosti projekta ne bi bile usmerjene na kvantitativne meritve, temveč na kvalitativne meritve. Obenem se lahko pri izvedbi projekta donatorica srečuje s situacijami, ki jih ni pričakovala, saj je projekt zasnovala na poznavanju svojih, zahodnih navad, načina dela, kulture in drugih elementov, ki vplivajo na samo izvedbo in uspešnost projekta (New World Encyclopedia 2016b).

V okviru OECD oz. med članicami DAC je bilo že veliko razprav na temo učinkovitosti pomoči, ki so vodile do organizacije štirih forumov na visoki ravni. Osrednja tema je bila torej učinkovitost pomoči, udeleženci pa so bili od enega do drugega foruma vse bolj številni in raznovrstni.

»V želji, da bi povečali učinkovitost pomoči in posledično tako ohranili interes donatoric, da bodo še naprej nudile pomoč državam, ki jo potrebujejo, so se leta 2003 zbrali v Rimu voditelji multilateralnih in bilateralnih razvojnih institucij ter države prejemnice pomoči. Na

tem prvem Forumu na visoki ravni na temo učinkovitosti pomoči so se donatorske agencije zavezale, da bodo uskladile svoje operativne politike, postopke in prakse (OECD 2003).«

»V Rimski deklaraciji so navedene naslednje aktivnosti:

- donatorice naj priskrbijo razvojno pomoč državam prejemnicam na osnovi prioriteta in časovnega okvira določenega s strani slednjih,
- donatorice naj se poskušajo osredotočiti na vodenje sodelovanja in vse večje prilagodljivosti zaposlenih v državnih programih in projektih,
- dobre prakse naj bodo spodbujane in opazovane ter podprte z analitičnim delom, ki pomaga pri okrepitvi vodenja, ki ga lahko prevzamejo pri določanju svoje razvojne pomoči (OECD 2003).«

Rimski deklaraciji sledi Pariška deklaracija iz leta 2005. Njen namen je zagotoviti doseganje boljših rezultatov s sredstvi pomoči. Ta dokument je osnovan na preteklih izkušnjah, kaj deluje in kaj ne in kot tak predstavlja temelj razvojnih prizadevanj. Pariška deklaracija je praktičen akcijsko usmerjen načrt za izboljšavo kakovosti pomoči in njenih učinkov na razvoj. Ponuja vrsto ukrepov in vzpostavlja sistem spremljanja oz. nadzora za ocenjevanje napredka in zagotavlja, da donatorji in prejemniki prevzemajo odgovornost za svoje obveznosti (OECD 2005/2008).

V ospredju je pet osrednjih načel za bolj učinkovito pomoč: lastništvo, prilagoditev, uskladitev, merjenje doseženih rezultatov in vzajemna odgovornost.

1. **Lastništvo:** države v razvoju same določijo strategije za zmanjševanje revščine, izboljševanje svojih institucij in za boj proti korupciji.
2. **Prilagoditev:** države donatorice se prilagodijo tem ciljem in uporabljajo lokalne sisteme.
3. **Uskladitev:** države donatorice usklajujejo, poenostavljajo postopke, in da bi se izognile podvajanju dela, izmenjujejo informacije.
4. **Rezultati:** države v razvoju in donatorice preusmerjajo pozornost na razvojne rezultate in merjenje le-teh.
5. **Vzajemna odgovornost:** donatorice in njihovi partnerji so odgovorni za razvojne rezultate (prav tam).

Leta 2008 je bil v Akri, prestolnici Gane, organiziran Tretji forum na visoki ravni na temo učinkovitosti pomoči. Prisotnih je bilo še več raznolikih akterjev. Skupaj so sprejeli Akrino agendo za ukrepanje (»Accra Agenda for Action«) (AAA), ki obenem potrjuje zavezanost Pariški deklaraciji in poziva k boljšemu sodelovanju med različnimi akterji, ki delujejo na

področju pomoči in razvoja. Zasnovana z namenom, da bi okrepila in poglobila izvajanje Pariške deklaracije, oceni napredek in določi korake za pospešitev napredovanja na poti do ciljev zastavljenih v Pariški deklaraciji. V AAA so izpostavljena štiri glavna področja, kjer je potrebna izboljšava:

- **Lastništvo:** države imajo večjo vlogo pri njihovem razvojnem postopku, in sicer tako da imajo več priložnosti pri sodelovanju in oblikovanju razvojnih politik, več besede pri koordinaciji pomoči in večji dostop do državnih sistemov za oskrbo s pomočjo.
- **Vključevalno partnerstvo:** vsi partnerji – vključno z donatoricami v OECD odboru za razvojno pomoč (DAC) in državah v razvoju, kakor tudi drugi donatorji, fundacije in civilna družba – polno sodelujejo.
- **Doseganje rezultatov:** pomoč je osredotočena na realen in merljiv vpliv na razvoj.
- **Razvojna zmogljivost:** krepitev sposobnosti držav, da gradijo svojo lastno prihodnost (prav tam).

Četrty forum na visoki ravni, ki je bil organiziran na temo učinkovitosti pomoči, je bil organiziran od 29. novembra do 1. decembra 2011 v Busanu v Južni Koreji. Z namenom, da bi ocenili napredek pri implementaciji načel iz Pariške deklaracije, se je zbralo več kot 3000 udeležencev, predstavnikov 80 držav in organizacij. Udeleženci so razpravljali tudi o tem, kako vzdrževati pomembnost agende o učinkovitosti pomoči v kontekstu razvojne pokrajine, ki se razvija oz. oblikuje (OECD 2011).

Busansko partnerstvo za učinkovito razvojno sodelovanje je podpisalo veliko različnih akterjev: ministri razvitih držav, ministri držav v razvoju, nova gospodarstva, akterji, ki vzpostavljajo trikotno sodelovanje in sodelovanje na ravni Jug-Jug ter civilne družbe in tako označili pomembno prelomnico na področju razvojnega sodelovanja (OECD 2016m).

V četrtem poglavju te naloge bom podala nekaj podatkov o tem, kako se Danska spopada z učinkovitostjo svoje pomoči, v sedmem poglavju pa bom poskusila nekatere od teorij, podanih v točki 2.4, navezati na dejansko stanje Danske ODA. Pred tem pa bom v tretjem poglavju te naloge nadaljevala s kratkim pregledom ODA na svetovni ravni.

3 KRATEK PREGLED URADNE RAZVOJNE POMOČI

V tem poglavju bom pregledala, kakšno je bilo stanje ODA v preteklosti in kakšno je danes. Pomoč narašča, pada ali stagnira? Čemu je pomoč namenjena oz. ciljem, ki jih donatorice želijo doseči z razvojno pomočjo. Za lažji pregled sem pripravila tabelo z nekaj državami in EU inštitucijami. Izbrane države na tak ali drugačen način izstopajo v določenem obdobju ali pa so pomembne zaradi njihovega položaja v mednarodnem okolju. Ker ODA merimo na dva načina in sicer kot odstotek BND države članice ter kot znesek pomoči preračunane v USD, bom v tabeli podala oba podatka za vsako izbrano leto in vsako državo. Izjema so le EU inštitucije, kjer ni podatka za odstotek BND.

Tabela 3.1: Prikaz ODA izbranih držav in ODA vseh donatoric skupaj, v milijardah USD ter kot odstotek BND vsakih deset let in leta 2015¹

	1960		1970		1980		1990		2000		2010		2015	
	BND	USD	BND	USD	BND	USD	BND	USD	BND	USD	BND	USD	BND	USD
Belgija	0,88%	1,09	0,46%	0,92	0,50%	1,35	0,46%	1,51	0,36%	1,51	0,64%	3,20	0,42%	2,26
Danska	0,09%	0,10	0,37%	0,56	0,74%	1,34	0,94%	2,06	1,06%	3,21	0,91%	3,04	0,85%	3,03
Francija	1,35%	8,13	0,52%	5,32	0,44%	6,36	0,60%	11,11	0,30%	7,30	0,50%	13,39	0,37%	10,92
Japonska	0,24%	1,34	0,23%	3,33	0,32%	7,28	0,31%	11,85	0,28%	11,85	0,20%	9,00	0,22%	10,42
Luksemburg	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,11%	0,01	0,21%	0,05	0,70%	0,26	1,05%	0,45	0,93%	0,42
Nemčija	0,31%	2,81	0,32%	4,56	0,44%	8,16	0,42%	9,71	0,27%	8,61	0,39%	13,87	0,52%	20,85
Nizozemska	0,31%	0,54	0,62%	1,73	0,97%	3,80	0,92%	4,46	0,84%	5,80	0,81%	6,61	0,76%	6,93
Norveška	0,11%	0,09	0,33%	0,39	0,87%	1,63	1,17%	2,81	0,76%	2,95	1,05%	4,78	1,05%	5,53
Švedska	0,05%	0,06	0,35%	0,73	0,78%	1,96	0,91%	2,75	0,80%	3,02	0,97%	4,99	1,40%	8,53
Združeno kraljestvo	0,56%	4,58	0,39%	4,14	0,35%	4,54	0,27%	4,46	0,32%	6,81	0,57%	14,97	0,71%	19,92
ZDA	0,54%	17,14	0,32%	15,03	0,27%	17,48	0,21%	18,54	0,10%	13,21	0,20%	31,85	0,17%	30,76
EU inštitucije		0,00		1,60		3,53		4,82		8,90		13,34		16,37
*skupaj	0,51%	38,19	0,33%	42,61	0,35%	63,59	0,32%	84,99	0,22%	80,35	0,31%	134,50	0,30%	146,68

Vir: povzeto po OECD (2016c).

Naj mogoče izpostavim le nekaj zanimivosti, ki jih lahko razberemo iz zgornje tabele.

Leta 1960 je ODA vseh donatoric skupaj (in ne le donatoric, ki so navedene v tabeli) znašala 38,19 milijard USD, za leto 2015 pa je ocenjeno, da je dosegla 146,68 milijard USD, kar je približno štirikrat več kot leta 1960. Razvojna pomoč naj bi od leta 2014 do 2015 narastla za 6,9 %. Je pa ob zadnji številki treba izpostaviti dejstvo, ki ni razvidno iz te tabele in sicer, da je v pomoč za leto 2015 všteta tudi pomoč beguncem v državah donatoricah, ki se je od leta 2014 do 2015 podvojila, in sicer je ocenjeno, da je v letu 2015 predstavlja 12 milijard USD (OECD 2016f).

¹ Vsi podatki za leto 2015 so preliminarne narave (OECD 2016c).

Če gledamo pomoč preračunano v milijarde USD, vidimo, da so ZDA že od leta 1960 največja donatorica, vendar pa je njena pomoč leta 1960 predstavljala skoraj 45 % skupne ODA, leta 2015 pa njena pomoč predstavlja le še nekaj manj kot 21 %. Ko pa pomoč ZDA pogledamo kot odstotek BND, pa je slika popolnoma drugačna: ZDA od 1960 pa vse do 2015* niti enkrat niso dosegle praga 0,70 % BND.

ODA EU inštitucij lahko sledimo le kot pomoč preračunano v milijarde USD in vidimo lahko, da je pomoč iz leta 1970 zrastle za več kot 10-krat. Leta 2015 naj bi pomoč EU inštitucij znašala 16,37 milijard USD, kar jih postavi na četrto mesto med vsemi donatoricami.

Če pa rezultatom EU inštitucij, dodamo še rezultate članic EU, je EU kot celota v letu 2015 največja donatorica, ki je zagotovila več kot polovico skupne ODA (Evropska Komisija 2016). »Predhodni podatki kažejo, da se je skupna uradna razvojna pomoč (inštitucije EU in države članice) v letu 2015² povzpela na 68 milijard evrov (15-odstotno povečanje z 59 milijard evrov v letu 2014), s čimer se je povečala že tretje leto zapored in dosegla doslej najvišjo raven. Skupna uradna razvojna pomoč EU je v letu 2015 predstavljala 0,47 % bruto nacionalnega dohodka (BND) EU, kar je porast v primerjavi z 0,43 % leta 2014. To je precej nad povprečjem držav članic Odbora za razvojno pomoč (DAC), ki niso članice EU, za katere delež uradne razvojne pomoči glede na BND znaša 0,21 %.«

Zanimivi sta tudi statistiki Nemčije in Japonske, in sicer če primerjamo leti 1960 in 2015*, je njuna pomoč v milijardah USD narastla za 7,4-krat (Nemčija) in 7,8-krat (Japonska). Če pa gledamo na pomoč kot na odstotek BND, pa je Japonska leta 2015 za ODA namenila celo manj kot leta 1960, Nemčija pa ji je namenila le za 1,7-krat več kot leta 1960. To posledično tudi pomeni, da sta obe državi od leta 1960 do danes gospodarsko zelo napredovali, njuno razvojno sodelovanje pa ne sledi tej dinamiki.

Izstopa tudi primer Francije, ki je leta 1960 pomoči namenila 1,35 % BND, leta 2015 pa le še 0,37 % BND.

Do določene mere bi lahko primerjali ODA skandinavskih držav, ki so od leta 1960 do leta 1980 zelo povečale svojo pomoč in se vse od takrat uvrščajo med pet največjih donatoric, če gledamo pomoč preračunano v odstotek BND.

² Vsi podatki za leto 2015 so preliminarne narave (OECD 2016c).

Danes DAC šteje 29 držav članic (Avstralija, Avstrija, Belgija, Kanada, Češka, Danska, EU, Finska, Francija, Nemčija, Grčija, Islandija, Irska, Italija, Japonska, Koreja, Luksemburg, Nizozemska, Nova Zelandija, Norveška, Poljska, Portugalska, Slovaška, Slovenija, Španija, Švedska, Švica, Združeno kraljestvo in ZDA) (OECD 2016e) ter dva udeleženca (»participants«) (Združeni arabski emirati od julija 2014 in Qatar od aprila 2016) (OECD 2016n) in tri organizacije, ki imajo status opazovalke (Svetovna banka, Mednarodni denarni sklad in Razvojni program ZN (UNDP)) (OECD 2016o).

V tabeli sicer ni Združenih arabskih emiratov, ki so od leta 2014 udeleženec v DAC, kar pomeni, da lahko sodeluje pri nezaupnih srečanjih Odbora, vključno s srečanji na Visoki ravni in ravni »Senior« ter srečanjih pomožnih organov DAC, ne more pa sodelovati pri odločanju in ne more zasedati predsedniške ali podpredsedniške pozicije DAC ali njegovih pododborov (OECD 2016p).

Združeni arabski emirati so leta 2014 darovali 1,26 % BND in tako prevzeli prvo mesto med donatoricami, leta 2015³ pa so z 1,09 % BND na drugem mestu, če gledamo na pomoč preračunano v odstotek BND (OECD 2016c).

Leta 2000 se je na Milenijskem (Tisočletnem) vrhu ZN 189 držav in vsaj 23 mednarodnih organizacij zavezalo, da bodo stremele k doseganju osmih ciljev, ki so jih imenovali Razvojni cilji tisočletja, ki naj bi jih dosegli do leta 2015. Razvojni cilji tisočletja, pripravljene v ZN, pozivajo donatorice ODA, ki so se zavezale k zmanjševanju revščine, k večji radodarnosti pri mednarodni pomoči (Združeni narodi 2016a).

Donatorice so se pri pripravi programov in pri razdeljevanju sredstev osredotočale na sledeče cilje:

- **izkoreniniti skrajno revščino in lakoto** (v času od 1990 do 2015 preploviti delež ljudi, ki zaslužijo manj kot 1 USD na dan),
- **doseči univerzalno osnovnošolsko izobrazbo** (zagotoviti, da bodo otroci povsod po svetu, do leta 2015, lahko pridobili osnovnošolsko izobrazbo),
- **zagotoviti enakost med spoloma in opolnomočiti ženske** (odpraviti neenakost med spoloma v osnovnih in srednjih šolah, če je mogoče do leta 2005, in na vseh ravneh do leta 2015),

³ Vsi podatki za leto 2015 so preliminarne narave (OECD 2016c).

- **zmanjšati smrtnost otrok** (med leti 1990 in 2015 za dve tretjini zmanjšati smrtnost otrok mlajših od pet let),
- **izboljšati zdravje mater** (v času od 1990 do 2015 zmanjšati za tri četrtine število smrti žensk zaradi nosečnosti in poroda ter doseči optimalno reprodukativno zdravje),
- **boriti se proti virusu HIV/AIDSu, malariji in ostalim boleznim** (do leta 2015 zaustaviti in zmanjšati širjenje HIV / AIDS-a),
- **zagotoviti okoljsko trajnost** (integrirati načela trajnostnega razvoja v državno politiko in programe in preprečiti izgubo naravnih virov; do leta 2015 prepoloviti delež ljudi, ki nimajo dostopa do varne pitne vode in osnovnih sanitarij; do leta 2020 doseči znatno izboljšanje življenjskih razmer vsaj 100 milijonov prebivalcev v slumih (ubožnih četrtih)),
- **vzpostaviti globalno partnerstvo za razvoj** (nasloviti posebne potrebe najmanj razvitih držav; še bolj razviti odprt trgovski in finančni sistem, ki vključje zavezo dobremu vodenju, razvoju in zmanjevanju revščine – tako na nacionalni kot na mednarodni ravni; spopasti se z dolžniškimi težavami držav v razvoju; razviti in implementirati strategije za dostojno in produktivno delo mladih; v sodelovanju s farmacevtskimi podjetji, zagotoviti dostop do cenovno dostopnih nujnih zdravil v državah v razvoju; v sodelovanju z zasebnim sektorjem zagotoviti dostopnost do koristi, ki jih nudijo nove tehnologije, posebno informacijske in komunikacijske) (Generalna skupščina 2000).

Leta 2016 so Razvojne cilje tisočletja nadomestili Trajnostni razvojni cilji, ki so zabeleženi v 54. odstavku Resolucije ZN A/RES/70/1 z dne 25. septembra 2015. Gre za 17 ciljev, ki so razdeljeni na 169 nalog in pokrivajo širok obseg vprašanj trajnostnega razvoja. Cilji naj bi na uravnotežen način naslavljali vse tri dimenzije trajnostnega razvoja (okolje, gospodarstvo in družbo) ter povezave med njimi. Trajnostni razvojni cilji so:

1. **revščina** (odpraviti revščino povsod v vseh oblikah);
2. **lakota in varnost hrane** (odpraviti lakoto, doseči varnost hrane in izboljšati prehrano ter spodbujati trajnostno kmetijstvo);
3. **dobro zdravje in počutje** (zagotoviti zdravo življenje in spodbujati dobro počutje za vse vseh starosti);
4. **izobraževanje** (zagotoviti vključujoče in enakovredno kakovostno izobraževanje in spodbujanje vseživljenjskega izobraževanja in priložnosti za vse);
5. **enakovrednost med spoloma in opolnomočiti ženske** (doseči enakovrednost med spoloma in opolnomočiti vse ženske in dekleta),

- 6. voda in sanitarije** (zagotoviti dostopnost in trajnostno upravljanje z vodo in sanitarijami za vse),
- 7. energija** (zagotoviti dostop do cenovno dostopne, zanesljive, trajnostne in čiste energije za vse);
- 8. gospodarska rast** (spodbujanje trajnostne, vključujoče in trajnostne gospodarske rasti, polne in produktivne zaposljivosti in dostojnega dela za vse);
- 9. infrastruktura, industrializacija** (graditi trdno infrastrukturo, spodbujati vključujočo in trajnostno industrializacijo ter pospeševati inovacije);
- 10. neenakost** (zmanjšati neenakost znotraj in med državami),
- 11. mesta** (poskrbeti, da bodo mesta in ostala naselja vključujoča, varna, trdna in trajnostna),
- 12. trajnostna potrošnja in proizvodnja** (zagotoviti vzorce trajnostne potrošnje in proizvodnje);
- 13. podnebne spremembe** (nujno ukrepati in se boriti proti klimatskim spremembam in njenim posledicam);
- 14. oceani** (ohraniti in trajnostno uporabljati oceane, morja in morske vire za trajnostni razvoj);
- 15. biotska raznovrstnost, gozdovi, krčenje gozdov** (zaščititi, obnoviti in spodbujati trajnostno rabo zemeljskih ekosistemov, trajnostno upravljati gozdove, boriti se proti širjenju puščav in zaustaviti ter odpraviti degradacijo zemlje ter zaustaviti izgubo biotske raznovrstnosti);
- 16. mir in pravica** (spodbujati mirne in vključujoče družbe za trajnostni razvoj, priskrbeti dostop do pravice za vse in zgraditi učinkovite, odgovorne in vključujoče inštitucije na vseh ravneh),
- 17. partnerstva** (okrepiti sredstva implementacije in oživiti globalno partnerstvo za trajnostni razvoj) (Generalna skupščina 2015).

Iz tabele v tem poglavju smo lahko videli, da je danska ODA od leta 1960 do leta 2000 konstantno naraščala, od leta 2000 dalje, torej v letih 2010 in 2015, pa njena mednarodna pomoč pada. Iz tega razloga se bom v naslednjem poglavju osredotočila na dansko ODA. Poskusila bom dognati, če se Danska srečuje z istimi izzivi, kot jih navaja OECD, ali si za cilje pomoči zastavlja milenijske oz. trajnostne razvojne cilje, kakšen de trend danske ODA, kakšnim projektom in katerim regijam jo namenja ter kdo so njeni partnerji pri izvajanju teh projektov.

4 PREGLED DANSKE URADNE RAZVOJNE POMOČI

Danska je velikokrat omenjena kot ena največjih donatoric ODA (na osnovi pomoči preračunane v odstotek BND). V tretjem poglavju smo lahko videli, de je njena pomoč do leta 2000 naraščala, od leta 2000 dalje pa njena pomoč bolj kot ne pada⁴. V tem poglavju se bom podrobneje posvetila Danskim ODA, in sicer kako se gibljejo sredstva njene pomoči, s katerimi izzivi se spoprijema, kam in čemu namenja svojo pomoč in kdo so njeni partnerji.

Projekti danske ODA štejejo med najbolj učinkovite. Temu zagotovo botruje tudi dejstvo, da so rezultati danske ODA, nekje od leta 2002 do 2003 natančno dokumentirani. Da bi dansko ministrstvo za zunanje zadeve lahko omogočilo natančnejše dokumentiranje ODA, je v letih 2002–2003 začela natančneje opredeljevati cilje ODA in kako meriti uspešnost upravljanja. Poleg tega je bila v teh letih administracija ODA decentralizirana. Sedaj so tudi danske diplomatske misije odgovorne za pripravo programov, ocenjevanje projektov, podajanja naročil, izvrševanja izplačil v sodelovanju z Danskim ministrstvom za zunanje zadeve, kakor tudi spremljanje vseh projektov in multilateralnih izdatkov. Sodelovanje med danskim Ministrstvom za zunanje zadeve in danskimi diplomatskimi misijami je določeno s pogodbami, ki so tako tudi pomemben element decentralizacije administracije danske ODA. Decentralizacija danske administracije ODA zagotavlja bolj učinkovito pomoč. Danska je želela oceniti rezultate njene mednarodne pomoči in s tem namenom izvedla posebne dolgoročne študije v vsaki programski državi. Študije je razdelila glede na strategije za odpravo revščine (skladno z Milenijskimi razvojnimi cilji) (Danida 2003, 19).

⁴ V različnih virih so lahko zneski in odstotki ODA različni. Do razlik prihaja iz več razlogov:

- a.) osnovni zneski danske ODA so podani v DKK (danskim kronam), ki so v letnih poročilih namenjeni mednarodnem okolju ter na straneh OECD preračunani v USD (ameriške dolarje). Pri preračunavanju zneskov iz DKK v USD lahko prihaja do razlik glede na spremembe v menjalnem tečaju;
- b.) v oceni odstotka pomoči članic DAC lahko prihaja do razlik glede na vir, ker izračun DAC vključuje celoten znesek državnih posojil danih mednarodnim organizacijam, vključno s posojili, za katere se je donatorica zavezala, a jih še ni izdala; medtem ko izračun Danide vključuje le posojila, ki so jih organizacije dejansko prevzele od Danske v finančnem letu c.) danski izračun multilateralne in bilateralne pomoči se razlikuje od izračuna DAC, ker slednji v svojih izračunih upošteva administrativne stroške in multilateralno/bilateralno pomoč kot bilateralno pomoč.

Delo danskih diplomatskih misij je ocenjevano s tako imenovanimi ocenami uspešnosti. S pomočjo teh ocen naj bi videli, do katere mere se posamezni državni programi odvijajo kot je bilo načrtovano. Te ocene vključujejo: I.) skladnost s splošnimi politikami in načrti, II.) dokumentacijo o izvedenih dejavnostih, III.) dokumentacijo o doseženih rezultatih, IV.) kakšne so zmogljivosti Misije in organizacij, ki prejemajo pomoč in V.) finančno vodenje programov. Na koncu ocene je pripravljeno poročilo o statusu in po možnosti tudi akcijski načrt, če je potrebno nadaljnje preverjanje in uskladitev dela oz. nalog za implementacijo državega programa (Danida 2003, 19). Tovrsten sistem ocenjevanja učinkovitosti omogoča veliko bolj natančno ocenjevanje doseženih rezultatov razvojne pomoči.

Danski parlament je leta 1989 določil skupek kriterijev, na osnovi katerih država določi, katere države so primerne prejemnice njihove ODA. Ti kriteriji so: potrebe prejemnice in kakovost njenega razvojnega načrtovanja; oskrba z drugimi vrstami pomoči in sposobnost države črpanja le-teh; kakšen potencial ima država za spodbujanja trajnostnega razvoja, človekovih pravic ter enakosti med spoloma in ne nazadnje pretekle izkušnje Danide s to potencialno prejemnico. Če so izpolnjeni vsi drugi kriteriji, je zadnji možnost spodbujanja danskega zaposlovanja in gospodarstva oz. sklepanja poslov (Danida 2004, 87).

Skladno z osnutkom Finančnega zakona se je vlada v letu 2016 osredotočila na razvojno sodelovanje tam, kjer je revščina velika, kjer ima strateške interese in kjer lahko naredi največje spremembe (The Danish Government 2015, 4).

Danska od leta 2000 vse bolj omejuje svoja sredstva pomoči na vse manjše število držav. Tako je že leta 2002 zaustavila svoje programe v Eritreji in Malaviju ter kasneje še v Egiptu in Indiji (Danida 2004, 27). Leta 2016 pa bo opustila sodelovanje še z nekaterimi državami. Število držav iz svojega prioritetnega seznama bo skrčila iz 21 na 14 in tako popolnoma zaustavila svoje razvojne projekte v Boliviji in regionalni program v osrednji Ameriki. V prihodnjih letih bo opustila sodelovanje tudi z nekaterimi azijskimi državami: Indonezijo, Pakistanom, Nepalom in Vietnamom. Tudi projekti v Afriki bodo bolj fokusirani in sodelovanje z Mozambikom in Zimbabvejem bo opuščeno. Od štirinajstih (14) držav, s katerimi bo še naprej sodelovala, bo enajst (11) iz skupine najmanj razvitih držav. Opuščanje sodelovanja bo potekalo postopno in projekti, ki se jim je Danska zavezala v preteklosti, bodo izvedeni do konca, saj je z večino držav, s katerimi bo prenehala sodelovati, Danska zgradila dolgoročna partnerstva, zasnovana na medsebojnem zaupanju, kar se bo tudi odražalo na načinu opustitve sodelovanja. Danska bo še vedno dajala največji poudarek na pomoč

afriškimi državami, kar se odraža tudi pri izboru prioritarnih držav: deset od štirinajstih bo afriških držav. Poleg tega se bo danska vlada osredotočila na regije, ki mejijo na Afriko. 2,616 milijona DKK bo namenila prioritarnim afriškimi državami v letu 2016, poleg tega pa bo dodala še projekte za vzdrževanje miru in stabilnosti v Sahelski regiji in Afriškem rogu (The Danish Government 2015, 4).

Danska je v preteklosti donirala večino svojih sredstev pomoči v obliki nepovratnih sredstev (ali subvencij). Edina izjema je mešan posojilni instrument brez obrestne mere ali z nizko obrestno mero in dobo odplačila 10–15 let. Posojila so namenjena financiranju potrebščin, opreme ter storitev, ki se navezujejo na razvojne projekte v relativno kreditno sposobnih državah v razvoju (Danida v Development Finance International 2009, 3). Mešana posojila so predstavljala 3 % celotne Danske pomoči (DAC v Development Finance International 2009, 3).

Od leta 1994 je Danida preusmerila svojo pomoč iz tradicionalnih, neodvisnih projektov pomoči na sektorsko programsko pomoč, ki združuje različne oblike pomoči, vključno s sektorsko proračunsko podporo, združevanjem financiranja projektov ali programov znotraj istega sektorja z drugimi donatorji, tehnična pomoč in neodvisni projekti. V primerjalnem poročilu (»peer review«) DAC iz leta 2007 (DAC 2007) je bilo ocenjeno, da je 60 % danske bilateralne ODA dodeljene sektorskim programom. Sektorska programska pomoč se je skozi leta razvijala in je danes velikokrat vključena v nacionalne strategije, s katerimi je tudi strateško povezana. V raziskavi HIPC-CBP prejemajo Benin, Burkina in Mozambik več kot 50 % pomoči v obliki programske podpore oz. pomoči. Leta 2007 DAC odkrije, da je bilo leta 2005 več kot 60 % danske bilateralne pomoči dodeljene v obliki programske podpore oz. pomoči (Development Finance International 2009, 4).

Kot članica skupine Nordic plus Danida v sodelovanju s partnerskimi vladami aktivno deluje v največ treh do štirih sektorjih, kjer sodeluje pri pet- do sedemletnih programih (Development Finance International 2009, 5).

Danska strategija v okviru projekta Partnerstvo 2000 kot alternativo za pogojnost sodelovanja izrecno spodbuja sodelovanje, medsebojno razumevanje in dogovore, kakor tudi meddržavni dialog (Danida v Development Finance International 2009, 6). Vendar pa pri sklepanju partnerstev pogojnost ni popolnoma odpravljena, in sicer ostaja v primeru, ko ni možno najti skupnega jezika, ko gre za ključna vprašanja kot so človekove pravice in demokracija. V tem primeru se Danska lahko odloči, da ne bo sklenila dogovora o pomoči. Danska se predstavlja

kot država, ki se redko poslužuje enot paralelnega vodenja, saj je navadno to glavna naloga Podpore sektorskega programa in se iz tega razloga Danska izogiba uporabi ločene organizacijske strukture za implementacijo projektov (Development Finance International 2009, 6).

Glavni cilj Danske ODA je odprava revščine, in sicer tako, da se poslužuje človekovih pravic in gospodarske rasti kot orodij za odpravo revščine, saj so vsi trije cilji (spodbujanje človekovih pravic, gospodarska rast in odprava revščine) med seboj močno povezani in soodvisni. V odpravo revščine šteje tudi zmanjševanje smrtnosti otrok, odpravo lakote, reševanje konfliktov, vzpostavljanje varnosti, odpravo zatiranja in ranjivosti pred nesrečami.

Danska osredotoča svoje razvojno sodelovanje na šest strateško pomembnih področij, ki so med seboj tudi povezana in bodo Danski pomagala, da prispeva svoj del k boju proti revščini in spodbujanju človekovih pravic. Ta področja so: človekove pravice in demokracija, zelena rast, družbeni napredek, stabilnost in zaščita (varnost), okolje in podnebje, pravica do umetnosti in kulture (strategija za kulturo in razvoj) (Letna poročila Danida za leta od 2003 do 2011).

4.1 Višina danske uradne razvojne pomoči skozi čas

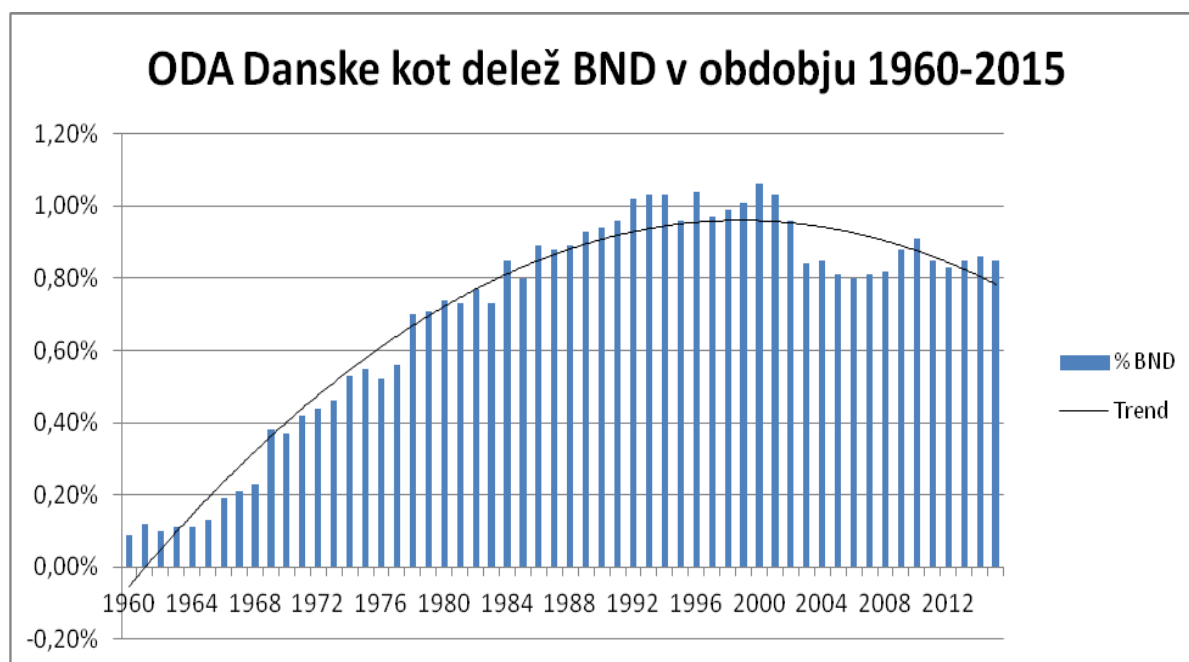
Danska se od leta 1969 dalje (z izjemo treh let: 1970, 1971 in 1972) glede na pomoč v odstotku BND vedno uvršča med pet največjih donatoric (OECD 2016c). V letih 1993 ter od 1995 do 2002 je Danska donatorica, ki pomoči namenja največji odstotek svojega BND.

Iz spodnjega grafa je razvidno, da je Danska naredila tri večje preskoke v smeri povečanja pomoči (v letih 1969, 1978, 1984).

Nato pa vidimo, da se leta 2003 trend obrne in pomoč pade na nekaj več kot 0,80 % BND.

Danska že leta 1978 doseže prag 0,70 % BND, ki ga nato le še presega.

Slika 4.1: ODA Danske kot delež BND v obdobju 1960-2015⁵

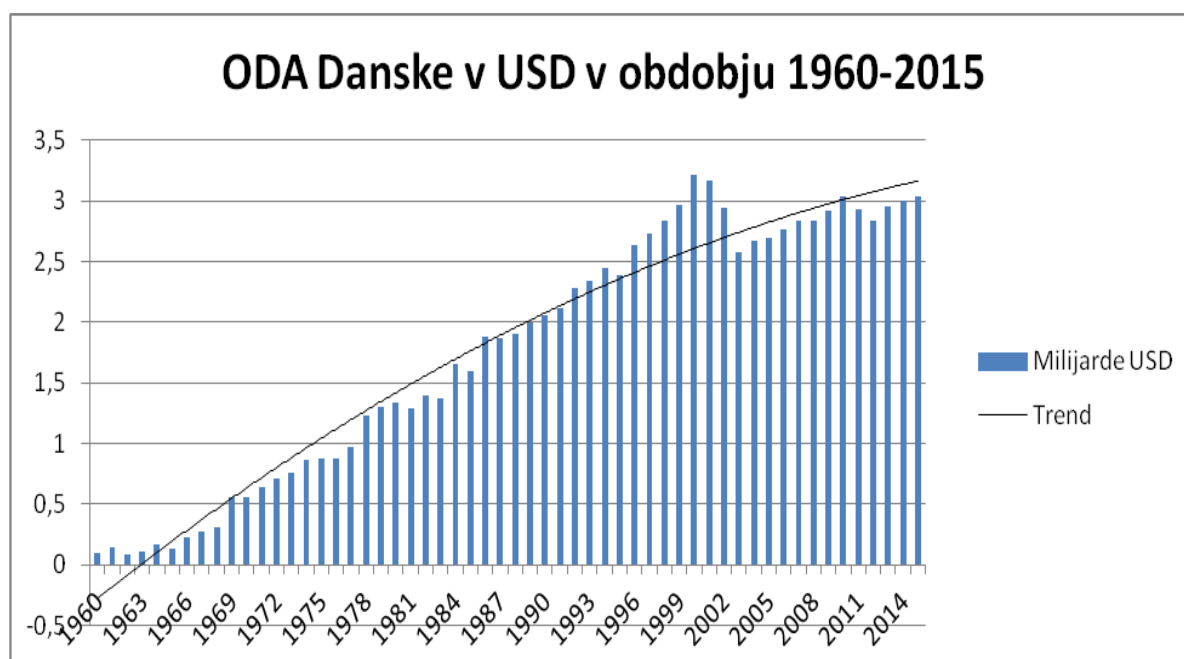
Vir: povzeto po OECD (2016c).

V osemdesetih letih prejšnjega stoletja so v danskem parlamentu sklenili, da želijo povečati pomoč na 1 % BND in leta 1992 Danska prvič donira sredstva v višini 1,02 % BND in do leta 2001 to tendenco lepo vzdržuje.

Leta 2002 pride na Danskem na oblast Anders Fogh Rasmussen, ki opusti parlamentarno odločitev, da bo Danska darovala vsaj 1 % BND in ob besedah, da Danski ni treba biti prva zniža pomoč na okoli 0,80 % BND (The Broker 2009). In s tem Danska ni več prva, vendar pa ostane med prvimi največjimi donatoricami v okviru pomoči preračunane v odstotek BND. Z novo vlado (ki je nastopila v letu) 2015 bo ODA danske ponovno znižana, in sicer na 0,70 % BND od leta 2016 dalje (The Danish Government 2015).

⁵Vsi podatki za leto 2015 so preliminarne narave (OECD 2016c).

Slika: 4.2 ODA Danske v USD, v obdobju 1960-2015⁶

Vir: povzeto po OECD (2016c).

Če pa gledamo pomoč preračunano v milijarde USD, pa vidimo, da se je Danska ODA od leta 1960 do leta 2015 povečala za približno 30-krat (kar je veliko večje razmerje, kot je tisto od skupne ODA, ki se je od leta 1960 do danes povečala za malo manj kot štirikrat). Torej bi na prvi pogled lahko rekli, da Danska ODA raste. Ko pa pogledamo natančneje pa vidimo, da je danska pomoč v letih 2000 in 2001 najvišja, nato pa leta 2002 malce pade, leta 2003 pa kar konkretno, in sicer v primerjavi z letom 2001 za skoraj 0,5 milijarde USD. Tudi v tem grafu je torej zelo vidna odločitev Andersa Fogha Rasmussena iz leta 2002, in sicer, da danska ODA ne bo več predstavljala vsaj 1 %, temveč le še nekaj več kot 0,80 % BND. Žal je pričakovati, da bo v letu 2016 znesek ponovno padel, saj danska vlada napoveduje pomoč v višini približno 2,4 milijard USD, kar je za približno 20 % manj od leta 2015.

4.2 Vrsta projektov, katerim Danska namenja uradno razvojno pomoč

V svoji razvojni politiki se Danska osredotoča na pet političnih prioritet, kjer lahko doseže kar največje spremembe (Letna poročila Danida za leta od 2003 do 2011):

- svoboda, demokracija in človekove pravice,
- rast in zaposlovanje,
- enakost med spoloma,

⁶ Vsi podatki za leto 2015 so preliminarne narave (OECD 2016c).

- stabilnost in ranljivost,
- okolje in podnebje.

Poleg tega Danska deli svoje dosežke na mednarodno razvojno sodelovanje in na dansko razvojno sodelovanje. V mednarodnem razvojnem sodelovanju se je do leta 2015 osredotočala na doseganje Tisočletnih/Milenijskih razvojnih ciljev. V danskem razvojnem sodelovanju pa se Danska osredotoča na cilje, ki si jih je zadala v okviru bilateralnega in multilateralnega razvojnega sodelovanja.

Na osnovi svojih razvojnih političnih prioritet in zadanih ciljev, Danska za vsako programsko državo znotraj bilateralnega sodelovanja določi 2 do 4 sektorje, ki ji omogočajo, da osredotoči vse moči na dolgoročne pobude in sodelovanje z ministrstvi in drugimi institucijami v državi prejemnici in ob tem pridobiva in nadgrajuje znanje in spretnosti, ki zagotavljajo trajne rezultate.

Sektorji so razdeljeni v tri skupine, in sicer v:

1. družbeno infrastrukturo, kamor spadajo izobraževanje, zdravstvo, pitna voda in sanitarije, javna administracija, razvojno načrtovanje in ostale družbene infrastrukture;
2. gospodarsko infrastrukturo, ki vključuje transport, komunikacije, protipolavne ukrepe, energijo in ostale gospodarske infrastrukture;
3. proizvodni sektor, kamor štejemo kmetijstvo, industrijo, rudarstvo, obrt in tehnologijo, trgovino, distribucijo, sodelovanje in marketing (terciarno proizvodnjo).

Programi razvojne pomoči so lahko zelo različni od grajenja cest v revnih ruralnih območjih, do izobraževanja zdravstvenega osebja in obnove držav v krizi (npr. Afganistan).

Spodaj podajam nekaj primerov Danske razvojne pomoči.

Projekt: Spretnosti za zaposlovanje mladih in razvoj podeželja v Zahodni in Južni Afriki

Program je zasnovan na pobudo Afriške komisije, da bi okrepili tehnično in poklicno izobraževanje v Afriki. S tem programom naj bi pomagali afriškim ženskam in moškim najti produktivno in plačano zaposlitev in poteka v Beninu, Burkini Faso in Zimbabveju. Program naj bi bil kasneje razširjen tudi v druge afriške države, financirali pa naj bi ga drugi bilateralni in mednarodni donatorji. Krovna organizacija tega programa je Mednarodna organizacija dela, ki ima zajetne izkušnje na področju razvoja tehničnega in poklicnega izobraževanja v državah v razvoju.

Projekt: Podpora Azijski komisiji za človekove pravice pri spodbujanju spoštovanja človekovih pravic v Aziji

Cilj pomoči je nudenje podpore regionalnim programom Azijske komisije za človekove pravice pri zaščiti in spodbujanju spoštovanja človekovih pravic v Aziji. Danski prispevek je namenjen podpori Azijske komisije za človekove pravice, da lahko nemoteno spodbuja in ščiti človekove pravice v Aziji, natančneje v/na Bangladešu, Burmi, Kambodži, Filipinih, Indiji, Kitajskem, Nepal, Pakistanu, Šri Lanki, Južni Koreji in Tajskem. Komisija je organizirala različne delavnice, med drugim nevladne delavnice na Kitajskem, ki se osredotočajo na Konvencijo ZN o pravicah invalidnih oseb, domači zaščiti zagovornikov človekovih pravic, izzivih v primeru javne tožbe v imenu invalidnih oseb.

Projekt: Gospodarsko opolnomočenje deklet v pokonfliktnih razmerah preko poklicnega usposabljanja.

Projekt je izvajan v Gani, Somaliji (Puntlandu) in Senegal, in sicer preko Foruma za afriške ženske izobraževalce (FAWE) skozi obdobje treh let. Cilj projekta je, da bi dekleta, ki niso del tradicionalnega izobraževalnega sistema, imela dostop do poklicnega usposabljanja in informacij, kako ustanoviti podjetje, da bi lahko mlade ženske podpirale same sebe ali pa svoje družine in sicer tako, da bi delale tako v formalnem, kakor tudi v neformalnem sektorju (Letna poročila Danida za leta od 2003 do 2011).

4.3 Regije, ki jim Danska namenja uradno razvojno pomoč

Danska v osnovi namenja največ pomoči revnim državam in državam z majhnim gospodarstvom (npr. Tanzanija in Bolivija), kjer so potrebe največje in kjer lahko doseže kar največje možne spremembe.

Največji del bilateralne pomoči Danska nameni državam iz njenega prioritetnega seznama, kar ji omogoča, da se natančneje osredotoči na te države in poskuša doseči kar se le da dobre rezultate. Prioritetne države so države, kjer je Danska politično in finančno prisotna na dolgi rok (Letna poročila Danida za leta od 2003 do 2011).

Na prioritetni seznam Danska umešča države po naslednjem kriteriju:

1. gospodarska in družbena stopnja razvoja v državi, njene razvojne potrebe in lastni načrti za razvoj;
2. prejetje razvojne pomoči od drugih bilateralnih in multilateralnih donatorjev ter zmožnost države, da uporabi pomoč in ima koristi od nje;

3. možnost spodbujanja trajnostnega razvoja preko dialoga s to državo, to je razvoj, ki tudi na dolgi rok ne bo imel večjega negativnega gospodarskega ali ekološkega vpliva in si prizadeva ustvarjati trajne izoljšave za najrevnejše skupine prebivalcev;
4. možnost sodelovanja z državo pri spodbujanju razvoja in spoštovanju človekovih pravic, skladno z mednarodno sprejetimi standardi človekovih pravic, vključno s konvencijami o svobodi združevanja, pravici organiziranja in kolektivnega pogajanja;
5. možnost sodelovanje z državami pri zagotavljanju, da bodo vidiki, ki zadevajo ženske, imeli osrednjo vlogo in bodo popolnoma integrirani v razvojni postopek;
6. pretekle izkušnje Danide iz bilateralnega razvojnega sodelovanja;
7. če so zgornji kriteriji doseženi, pa Danida preveri še, kakšne so možnosti spodbujanja danskega poslovnega sektorja in s tem zaposlovanja na Danskem v razvojnem sodelovanju, pod pogojem da so danske storitve in blago, iz vidika prilagojenih tehnologij čene in kakovosti, konkurenčni.

Danska sodeluje z državami v petih različnih geografskih regijah: Afriki, Aziji, Latinski Ameriki, Srednjem Vzhodu in sosedah EU. V vseh regijah, z izjemo sosed EU, je Dansko bilateralno razvojno sodelovanje decentralizirano, kar pomeni, da so veleposlaništva v teh državah (iz prioritetnega seznama) odgovorna za razvojno sodelovanje (Letna poročila Danida za leta od 2003 do 2011).

V pregledu proračuna za razvojno sodelovanje 2016–2019 Danska napoveduje, da bo zmanjšala število držav iz prioritetnega seznama, in sicer iz 21 na 14 držav. Tako bodo njene partnerske države: Afganistan, Bangladeš, Burkina Faso, Etiopija, Gana, Kenija, Mali, Mjanmar, Niger, Palestina, Somaliya, Južni Sudan, Tanzanija in Uganda. Razvojno sodelovanje z Bolivijo in regionalnim programom v Srednji Ameriki bo prekinjeno. V Aziji bo razvojno sodelovanje z Indonezijo, Pakistanom in Nepalom zaustavljeno v nekaj letih. Razvojno sodelovanje z Vietnamom bo prekinjeno, kot je bilo načrtovano na začetku. V Afriki bo zaustavljeno razvojno sodelovanje z Mozambikom in Zimbabvejem. Od 14 držav iz prioritetnega seznama jih bo 11 iz skupine najmanj razvitih držav. Danska bo še naprej dajala prednost razvojnemu sodelovanju z Afriko in bo tako iz prioritetnega seznama 14 držav 10 držav afriških (The Danish Government, 2015).

Iz tega in tudi preteklih letnih poročil je videti, da Danska vse bolj zmanjšuje število prioritetnih oz. programskih oz. partnerskih držav. Sicer je v poročilih vedno poudarjeno, da zmanjšuje število držav, ker se lahko bolj osredotoči na razvojno sodelovanje v manjšem

številu držav in posledično tudi dosega boljše rezultate. Prekinjanje sodelovanja v teh državah Danska opravičuje z diskurzom, da so te države prišle do točke, ko lahko same nadaljujejo z razvojem.

Med drugim je Danska že v letnem poročilu za leto 2010 napovedala (Danida 2011), da bo zmanjšala število partnerskih držav iz 26 na 15. V Nikaragvi in Boliviji je začela zaustavljati sodelovanje v letu 2010 in ga v Nikaragvi popolnoma zaustavila v letu 2011, v Boliviji pa leta 2013. Enako je začela zaustavljati razvojno sodelovanje v Vietnamu in Butanu. Leta 2011 (Danida 2012) je začela zaustavljati sodelovanje tudi v Zambiji, Beninu in Kambodži. V Zambiji in Beninu je postopek zaustavitve sodelovanja trajal več kot tri leta, v Kambodži pa malo več kot dve leti.

Danska v okviru bilateralne pomoči v letih od 2002 do 2015 v povprečju afriškim državam namenja 59 % z najnižjim odstotkom leta 2005, ko jim je namenila 51,2 % in najvišjim odstotkom v letih 2011 in 2013, in sicer 64,1 %. Aziji v tem obdobju namenja približno 32 %. Leta 2011 Danska Aziji nameni le 27,8 %, leta 2015 pa celo 38,4 %. Latinski Ameriki Danska namenja v istem obdobju v povprečju približno 7 %. Največ ji nameni leta 2002, kar 12,23 %, najmanj pa leta 2013, ko zaradi vračila neporabljenih sredstev pade na -0,3 %. Evropa prejme v povprečju nekaj manj kot 2 %, in sicer v letih 2002, 2004 in 2005 ne prejme pomoči, leta 2015 pa prejme celo 5,6 %. Afriške države so bile in ostajajo prioriteta regija danske ODA (Letna poročila Danida za leta od 2003 do 2011).

4.4 Partnerji oz. akterji, s katerimi danska vlada sodeluje pri svojih projektih uradne razvojne pomoči

Danida pri svojih projektih razvojne pomoči dosega tako dobre rezultate tudi zaradi tega, ker pri projektih sodeluje z različnimi akterji na lokalni in globalni ravni. Sodeluje z lokalnimi in globalnimi vladnimi in nevladnimi organizacijami, strokovnjaki, tehničnim osebjem. Danida svoje programe pomoči deli v dve skupini: bilateralno in multilateralno. Do leta 2004 je bila v proračunu še tretja skupina, in sicer administracija, ki pa od leta 2004 ni več vodena pod razvojno pomočjo, temveč pod proračunskimi sredstvi za operativne storitve v tujini (Letna poročila Danida za leta od 2003 do 2011).

V multilateralno ODA štejemo osnovne prispevke, namenjene multilateralnim institucijam iz seznama mednarodnih organizacij, ki ga pripravi DAC in so lahko upravičene do ODA. Sem spadajo različne mednarodne organizacije, multilateralne agencije, mednarodne nevladne

organizacije, javno-zasebna partnerstva in različna omrežja. Poseben oddelek DAC (delovna skupina, ki se ukvarja s statistikami razvojnih financ (WP-STAT)) vsako leto pregleda in uredi seznam Odbora za razvojno pomoč, kjer so imenovani prejemniki, ki so upravičeni do ODA ter poda predloge za spremembe seznama članicam DAC oziroma v izrednih primerih Sekretariatu DAC. Seznam je spremenjen le, če članice DAC sprejmejo te spremembe s konsenzom. V bilateralno ODA pa v osnovi spadajo državni programi pomoči v državah iz prioritete seznama članice DAC, vendar pa je sem všteti še veliko drugih zvrsti ODA. Pravzaprav bi lahko rekli, da je v bilateralno ODA vključeno vse razen multilateralne ODA (OECD 2016r).

V okviru bilateralne pomoči pa Danska sodeluje z različnimi vladnimi in nevladnimi organizacijami, humanitarnimi organizacijami, raziskovalnimi inštituti in miselnimi rezervoarji (»Think thanks), organizmi civilne družbe (organizacijami civilne družbe, organizacije, ki izhajajo iz skupnosti, družbenimi skupinami, sindikati, poslovnimi združenji, zadrugami, verskimi organizacijami, neformalnimi skupinami, socialnimi gibanji, spletnimi aktivisti, akademiki, mediji) (Letna poročila Danida za leta od 2003 do 2011).

V okviru multilateralne ODA Danska sodeluje predvsem z naslednjimi akterji: agencijami, skladi in komisijami ZN (UNDP, UNICEF in ostalimi programi pomoči v okviru ZN), institucijami EU, Svetovno banko, Svetovno trgovinsko organizacijo, Mednarodnim denarnim skladom in regionalnimi razvojnimi bankami (Letna poročila Danida za leta od 2003 do 2011).

Dansko ministrstvo za zunanje zadeve je oktobra 2013 objavilo pod naslovom: »Skupaj za boljši svet« (Dansko MZZ 2013, 1–2) strateški okvir za dansko udeležbo pri razvojnem sodelovanju EU. V tem dokumentu Danska sporoča, da bo zaradi sprememb v razvojnem političnem okolju v zadnjih letih pri razvojni pomoči vse bolj delovala preko EU. Danska, ki je na področju razvojnega sodelovanja zelo spoštovana, naj bi na tem področju tudi uspešno vplivala na EU. Danska vidi EU kot kanal z močnim glasom v globalni skupnosti, preko katerega bo lahko sporočala svoje vrednote in ključne prioritete vezane na razvojno sodelovanje. V dokumentu »Skupaj za boljši svet« dansko MZZ izpostavi tri področja, na katerih lahko Danska preko EU veliko spremeni v državah v razvoju:

- področje človekovih pravic: Danska se zavzema, da bi EU vključevala človekove pravice v vse svoje odnose z državami v razvoju. Človekove pravice naj ji služijo kot sredstvo in cilj za boj proti revščini;

- preprečevanje konfliktov in vzpostavljanje varne in stabilne pravne države: EU naj bo stabilen partner v krhkih državah. EU naj naredi vse, kar je v njeni moči pri preprečevanju konfliktov, vzpostavljanju varnosti in gradnji stabilnih in pravnih držav. Danska že ima pomembno vlogo v odnosih s krhkimi državami. Vključenost EU se mora okrepiti, poleg tega pa mora EU ustvariti močnejše vezi med njenimi politikami;
- spodbujanje zelene rasti in zaposlovanja: EU si mora zadati zeleno rast in zaposlovanje kot ključni element za doseganje blaginje in trajnostnega razvoja. EU mora uporabiti svoj vpliv v mednarodnih pogajanjih in s tem zagotoviti, da so razvoj, okolje in podnebje naslovljeni skupaj. EU mora spodbujati trajnostno izkoriščanje in rabo naravnih virov in dostop do hrane (Dansko MZZ 2013, 1–2).

Dansko mednarodno razvojno sodelovanje je zasnovano na partnerstvih, kjer sta obe stranki odgovorni za rezultate. Danska od svojih partnerjev pričakuje rezultate, a obenem izpolnjuje dane obljube in dosega rezultate, ki se jim je zavezala. Na ta način sklepa enakopravna partnerstva, kjer si obe strani prizadevata, da bosta kar se da uspešni. Danska poskuša sodelovati s tistimi partnerji, ki lahko kar najboljše dosegajo zadane cilje. Le-ta pa najde tako v javnem kot v zasebnem sektorju, v multilateralnem sistemu, civilni družbi in med novimi razvojnimi partnerji ter globalnimi skladi. Najde jih tudi med podobno mislečimi razvojnimi partnerji, vključno z nordijskimi državami in EU, s katerimi bo Danska tudi v prihodnje aktivno sodelovala pri doseganju skupnih ciljev in prioritet.

Kot primer je leta 2006 Danska porabila približno 35 % ODA preko multilateralnih organizacij, od katerih je šlo 28 % evropski skupnosti, 40 % agencijam ZN in 12 % Svetovni banki (Danida 2007, 1). Leta 2006 so nevladne organizacije prejele približno 6,5 % danske ODA. Kot članica EU se je danska zavezala, da bo 50 % medvladne pomoči kanalizirala preko državnih sistemov (Development Finance International 2009, 4).

Spodaj podajam nekaj primerov sodelovanja v okviru bilateralne pomoči (Letna poročila Danida za leta od 2003 do 2011).

V Afganistanu je Danida v sodelovanju z organizacijo Ženski glasovi («Women's voices») priskrbel zavetišče za ženske, ki so bile žrtve nasilja.

Z organizacijo Da Qanoon Ghushonky (DQG) in Omrežjem afganistanskih žensk (Afghan Women network (AWN)) je Danida udeležila projekt, namenjen ženskam v Afganistanu, kako jim priskrbeti pomoči na sodiščih in voliščih.

V Boliviji je v sodelovanju z občino Potosi ustanovila Potosi center za pretepe ne ženske («Potosi Centre for Battered women«).

V Keniji se je Danida skupaj s 35 nevladnimi organizacijami borila za enakopravnost med spoloma in dobro vodenje.

V Ugandi se je skupaj s središčem za svetovanje ženskam Mifuni borila za odpravo cenitve žena v ugandski zakonodaji. Cenitev žena namreč pogosto vodi do nasilja nad ženskami.

V Ugandi je Danida sodelovala tudi z združenjem za spodbujanje podjetništva med ugandskimi ženskami. Skupaj sta si prizadevala, da bi povečali vpliv ženskih podjetnic pri oblikovanju strategije za ugandski izvoz.

V Yemnu je Danida z organizacijo Novinarke brez verig («Women journalists without chains«) spodbujala svobodo tiska.

V Zimbabveju si je s provincialnimi sodišči prizadevala k dvigovanju standarda dela provincialnih sodišč.

V Bangladešu je pri razvoju oz. oblikovanju vlečne mreže, ki je prilagojena morskemu dnu v bangladeškem zalivu, sodelovala z enim bangladeškim in enim danskim podjetjem z ribiško opremo.

V Boliviji je z lokalno kmetijsko organizacijo oblikovala kmetijski program za povečanje prihodkov kmetov.

V tem poglavju sem podrobneje opredelila dansko ODA, toda konkretnjših razlogov, ki bi botrovali nižanju sredstev, namenjenih mednarodni pomoči, nisem našla. Spremembe v višini sredstev, ki jih Danska namenja mednarodni pomoči, določi vlada. Kakšni razlogi pa botrujejo tem spremembam, pa mi še niso znani. Ker gre za finančna sredstva, se bom v naslednjem poglavju osredotočila na dansko gospodarsko situacijo, kjer mogoče najdem kakšen konkretnjši odgovor.

5 DANSKI GOSPODARSKI OKVIR

Kot smo videli v prejšnjih poglavjih, je Danska ODA do leta 2002 bolj ali manj konstantno naraščala. Leta 2002 pa je bilo v vladi Anders Fogh Rasmussena določeno, da bo Danska namenila mednarodni pomočji vsaj 0,80 % BND (The Borker 2009) in jo torej oklestila za 0,20 % BND. Od takrat danska ODA postopno pada. S kratkim pregledom gospodarske situacije na Danskem bom poskusila dognati, če je razlog za nižanje sredstev namenjenih razvojni pomoči morebiti v danskem gospodarstvu. Je gospodarska kriza, o kateri v Sloveniji govorimo že nekje od leta 2008, tudi na Danskem pustila svoj pečat?

Danska med drugo svetovno vojno zaradi nemške okupacije ni utrpela tolikšne škode, kot so jo utrpeli druge evropske države, a je bila kljub temu po drugi svetovni vojni gospodarska situacija izjemno težka. Z zastarelo industrijo in proizvodno opremo je bila Danska potrebna obsežnih investicij. Populacija je zapuščala agrarni sektor in se usmerjala v industrijske dejavnosti. Leta 1957 je bilo več zaposlenih v industriji kot v kmetijstvu, kljub temu da je danski izvoz slonel na kmetijski proizvodnji. Dansko kmetijstvo je trpelo tudi zaradi tega, ker so druge evropske države ponovno ulagale v svojo lastno agrarno proizvodnjo. Med letoma 1948 in 1953 je bila Danska ena od prejemnic ameriškega programa za obnovo Evrope, ki ga poznamo pod imenom Marshallov načrt in je zelo pomagal pri okrepitvi danskega gospodarstva. Danska gospodarska rast je bila v povojnem obdobju počasnejša od številnih drugih evropskih držav in ni bila enakomerna na vseh področjih: industrijska proizvodnja je s svojimi malimi in srednjimi podjetji beležila največjo gospodarsko rast. Veliko težavo je predstavljala tudi visoka stopnja brezposelnosti (približno 10 %). Vlada je z novo zakonodajo in davčnimi olajšavami pri investicijah, predvsem v regijah z veliko delovne sile, poskušala znižati brezposelnost in pospeševati modernizacijo. Leta 1953 so delavci že imeli tri tedne plačanega dopusta (Sundborg 2016).

S tem ko je industrijski sektor bolj napredoval kot kmetijski, se je tudi prebivalstvo selilo v mesta. Prebivalstvo je bilo tako na deželi kot v mestih vse bolj izobraženo. S tem ko se je vse več prebivalcev selilo v mesta je prišlo do precejšnjih stanovanjskih težav v 50. letih. Skozi leta je bilo vse več govora o socialni družbi, ki je imela vse več zagovornikov tako na strani socialnih liberalcev kakor na strani socialnih konzervativcev. Vendar pa je bila zaradi nesoglasij pri načinu delovanja socialnega sistema in gospodarskih omejitev implementacija ovirana (eni so zagovarjali sistem na ravni države, ki jo financirajo davki, drugi pa so zagovarjali širitev takratnih zavarovalnih sistemov). Do ustanovitve danes slavne nordijske

socialne družbe na Danskem pride šele z zakonom o državnih pokojninah iz leta 1956 (prav tam).

V javnem sektorju je bilo najprej zaposlenih okoli 8 % vse delovne sile, proti koncu 60. let pa naraste na približno 30 % delovne sile (prav tam).

V 60. letih je industrijski razvoj pospešen in industrijska proizvodnja postane vodilni izvozni sektor. Proizvodnja ostane ključni dejavnik v danskem gospodarstvu. V 70. letih Danski sektor za Severno morje odkrije nafto in naravni plin. Leta 1973 Dansko doleti prvi naftni šok. Danci so se morali naučiti varčevanja z energijo, kar je pomenilo, ugašanje luči, izklapljanje radiatorjev, tuširanje namesto kopanja, vsaka druga luč na cesti je bila ugasnjena, hitrost vožnje na cesti je bila nižja itd. (Nordic Folkecenter 2016).

Leta 1979 je cena nafte narastla iz 13 na 36 USD, kar je privedlo do drugega naftnega šoka. To je posledično privedlo do tega, da je Danska postala manj odvisna od nafte. Leta 1973 je nafta predstavljala 92 % porabe energije, leta 2010 pa le še okoli 40 % (Nordic Folkecenter 2016).

Oktobra 1986 je vlada Poula Schlütera uvedla nove varčevalne ukrepe, ki jih je imenovala *Krompirjeva kura*, in sicer z namenom spodbujanja varčevanja in zmanjševanja zadolženosti (Den Store Danske 2016).

V zadnjih desetletjih pa je storitveni sektor vse bolj pomemben in je tako leta 2000 zaposloval več kot dve tretjini delovne sile (Encyclopedia.com 2016).

Mednarodna gospodarska rast je v 60. letih pripomogla tudi danski gospodarski rasti in v dveh letih se je stopnja brezposelnosti prepolovila in Danska se je kmalu povzpela na sam vrh evropskih držav. V zadnjih 50 letih je bilo kar nekaj vzponov in padcev na tem področju, toda trenutno ima Danska še vedno eno najnižjih stopenj brezposelnosti v Evropi (Danska trenutno okoli 4,3 %, Združeno Kraljestvo okoli 5,1 %, Nemčija 4,2 %, Francija 10,2 %, Italija 11,4 %, Avstrija 9,10 % in Slovenija 12 % (Trading Economics 2016).

Nizki stopnji brezposelnosti najverjetneje botruje zelo fleksibilna delovna sila in dokaj liberalna delovna zakonodaja (kot primer: delodajalec nima takih omejitev pri odpuščanju, kot jih imata npr. Slovenija in Francija). Danske plače so v primerjavi z drugimi evropskimi državami dokaj visoke, a po drugi strani delodajalec ne plačuje obveznih socialnih doplačil kot del plače in tako je cena delovne sile v ravni s povprečjem držav EU. Danski trg delovne

sile deluje z jasno določeno organizacijsko strukturo, ki je zasnovana na kolektivnih pogodbah in obširnem mediacijskem sistemu, ki omogočata reševanje sporov v najkrajšem času. To botruje dejstvu, da so veliki industrijski konflikti zelo redki na Danskem, kakor tudi neuradni spori. Slednji so redki zaradi visoke stopnje članstva v sindikatih (76 % delovne sile) (Dansko veleposlaništvo na Madžarskem 2016).

Dansko gospodarstvo je odvisno od mednarodnega trgovanja. Danska je sicer samozadostna pri proizvodnji energije: nafta, naravni plin, veter in bioenergija. Njeni glavni izvozni proizvodi so: strojna oprema (23 % vsega izvoza), kemikalije in kemikalijam sorodni izdelki (20 % vsega izvoza) in žive živali (predvsem prašiči), hrana, pijače in tobak (18 %) (Trading Economics 2016).

Recesija, ki jo je čutili v večini evropskih držav, je na Danskem šibkejša. Prebivalci se krize sicer zavedajo, a je v vsakdanjem življenju ni čutili. Danci še vedno trošijo in uživajo visok življenjski standard. V začetku leta 2016 se je stopnja brezposelnosti znižala (sicer še ni nazaj na 2,40 % iz leta 2008, vendar pa tudi ni več 6,20 %, kot je bila nekaj časa v letu 2010) in gospodarska rast je pozitivna (v prvem četrtletju 2016 je 0,5 %) (prav tam).

Glede na zgoraj napisano bi težko rekli, da se razlog za zmanjševanje ODA skriva v danski gospodarski situaciji, saj je Danska v letih, ko je trpela zaradi naftnih šokov, torej 1973 in 1979 obenem povečevala sredstva namenjena ODA: leta 1973 je pomoči namenila 0,46 % BND, leta 1974 pa 0,53 % BND in nato leta 1979 0,71% BND ter leta 1980 0,74 %. Ko je Danska leta 1986 na *krompirjevi kuri* in kar se le da varčuje, njena mednarodna pomoč kako leto malce stagnira (leta 1986 je tako 0,89 % BND, leta 1987 pade na 0,88 % BND, leta 1989 pa je že 0,93 % BND), nato pa začne ponovno naraščati in leta 1992 danska ODA predstavlja 1,02 % BND (OECD 2016c).

Mogoče se Danska lažje poistoveti z državami, ki so mednarodne pomoči potrebne, saj je bila po drugi svetovni vojni tudi sama prejemnica pomoči, ki jo je prejemale v okviru Marshallovega načrta.

Ker v gospodarski situaciji Danske nisem našla razloga, ki bi lahko botroval zmanjševanju ODA, bom pripravila še kratek pregled Danske politične situacije in poskusila dognati, če se odgovori, ki jih iščem, skrivajo v danski notranji in zunanji politiki.

6 DANSKI POLITIČNI OKVIR

S kratkim pregledom danske politične situacije in njenega zgodovinskega ozadja bom poskusila najti razloge, ki botrujejo zmanjševanju sredstev namenjenih danski mednarodni pomoči. Dejstvo je, da vlada določi spremembe, ki zadevajo višino ODA. Tako je leta 1985, ko vlada v finančnem zakonu določi, da bo mednarodni pomoči namenila vsaj 1 % BND (Rye Olsen v Hoebink in Stokke 2009, 184), kakor leta 2002, da bo ODA namenjeno le še okoli 0,80 % BND (The Borker 2009) in leta 2015, da bo šlo za razvojno pomoč vsaj 0,70 % BND (Danska vlada 2015, 3). Mogoče pa imajo vse te odločitve čisto politično ozadje, najsi bo to iz zgodovinske ali pa iz aktualne situacije.

O danski politični situaciji sem govorila z Anne Sofie Allarp, urednico tuje redakcije na radijski postaji Radio24syv in soavtorico knjige »Den skandinaviske drøm« (Skandinavske sanje) o skandinavskem političnem okolju.

5. junija 1849 je Danska prešla iz absolutne v ustavno monarhijo in je bila od Napoleonskih vojn pa vse do II. svetovne vojne nevtralna. Med II. svetovno vojno pa jo je, kljub izjavi o nevtralnosti, napadla Nemčija (Dansko MZZ 2003, 1–4). Po vojni je bila vzpostavljena prehodna vlada s starimi političnimi strankami in predstavniki odpornega gibanja (proti nemškemu okupatorju). Na povojnih volitvah je zmagala liberalno/konservativna koalicija s premierjem Erikom Eriksenom (iz stranke »Venstre«).

Socialni demokrati (»Socialdemokraterne«) so prišli na oblast leta 1953 (Aarhus universitet 2015) in tam ostali naslednjih 15 let. Leta 1945 se je Danska priključila ZN (Združeni narodi 2016a) in 1949 še NATO (NATO 2016).

Leta 1973 se je Danska pridružila Evropski uniji (European Union 2016). V 70. letih je bila večino časa na oblasti socialno-demokratska stranka, ki je uvajala velike spremembe v državi. Začela je graditi socialno državo, zviševati davke, ki so prišli do vrtoglavih 71 %, in vabiti tujce, ker je Danski primanjkovalo delovne sile (Allarp 2016).

V 80. letih je prišla na oblast konservativna vlada, ki je, tako kot njena predhodnica, obdržala veliko zavezo mednarodni politiki in obenem začela zniževati davke, omejevati državne stroške oz. uvajati varčevalne okrepe tudi med državljani (»Kartoffelkuren«) (prav tam).

V 90. letih je bilo na splošno čutiti pozitivno, optimistično vzdušje. Na oblasti je bila ponovno socialno demokratska vlada, ki je v obdobju treh let znatno spodbudila rast gospodarstva, in

sicer tudi tako, da je dala v obtok veliko količino denarja (prav tam). Brezposelnost je znižala iz 12 % na nekaj več kot 4 %.

Temu pozitivnemu obdobju pa je sledilo bolj sivo obdobje, ki se je začelo po napadih v ZDA (9/11). Kmalu po teh napadih so bile na Danskem volitve, kjer je zmagal Anders Fogh Rasmussen s svojo liberalno stranko Venstre in ostal na oblasti vse do leta 2009. Anders Fogh Rasmussen je imel zelo jasno vizijo o novi podobi Danske. V svojem diskurzu je sporočal, da Danski ni potrebno in ne bo več prva v ničemer, kar se navezuje tudi na ODA, saj je leta 2002 opustil parlamentarno odločitev, da bo Danska ODA namenila vsaj 1 % BND in od tega obdobja dalje, Danska nikoli več ne prevzame prvega mesta. Sredstva, namenjena ODA, so bila znižana na zneske, ki predstavljajo nekaj več od 0,80 % BND. Anders Fogh Rasmussen je bil tudi mnenja, da danskemu javnemu sektorju ni treba zaposlovati toliko strokovnjakov (tu gre predvsem za davčni urad), saj danska populacija že ve, kaj potrebuje in česar ne. Na tej osnovi je odpustil veliko strokovnjakov na različnih področjih. Ta vlada je zagovarjala spremembe v migracijski politiki, predlagala, da bi trošili manj za mednarodne projekte, vključno z ODA in ta sredstva raje vlagali v zdravstveno varstvo Danske. Anders Fogh Rasmussen je popolnoma odvisen od Danske ljudske stranke (Danish Peoples Party), ki je ustanovljena leta 1996 in od takrat dalje samo pridobiva na priljubljenosti (prav tam).

Anne Sofie Allarp mi je razložila, da nova vlada zagovarja miselnost, da je treba zmanjšati stroške, ki so namenjeni humanitarnim mednarodnim projektom oz. projektom mednarodne pomoči in da so pomoč drugim in dobra dela naivni koncepti, ki so usmerjeni proti lastnemu ljudstvu, saj s tem, ko država pomaga drugim, pušča na cedilu svoje lastno ljudstvo. Vsi problemi, ki jih Danska ima, naj bi izhajali ravno iz humanističnih in altruističnih globalizacijskih nagnjenj. To je popolnoma novo videnje, ki negira pozitivne učinke mednarodnega sodelovanja v preteklosti. Danska ljudska stranka predstavlja nasprotje preteklim vladam, ki so zagovarjale lojalnost, altruistična dobra dela in pomoč drugim. Le-ta je namreč mnenja, da Dancem ni treba skrbeti za ves svet in da bi lahko sredstva namenjena ODA raje uporabili za svoje bolnišnice oz. zdravstveno varstvo (prav tam).

V letih 2000 do danes je na Danskem čutiti, da desničarske stranke z Dansko Ljudsko stranko na čelu zelo pridobivajo na priljubljenosti, levičarskim strankam pa ne uspe predstaviti svojih pogledov na način, ki bi pritegnil volilce. Poleg tega je zaznati, da je vse več desničarskih in vse manj levičarskih strank. Celo stranke, ki so v preteklosti bile levo usmerjene, se z novimi programi preusmerjajo ne desno. Nova vlada deluje, kot da ima fobijo pred neodvisnim

mišljenjem, in je pred volitvami uspela vplivati na mnjenje volilcev tako, da je omogočila, da so se javnosti predstavili in se zelo izpostavili neodvisni kandidati z ekstremnimi pogledi na mednarodno sodelovanje, migracijsko politiko in druga politična vprašanja. Izpostavitvev teh neodvisnih akterjev omogoči tudi tako, da ustanovi miselni »rezevoar« (»think tank«) Cepos, kjer vsi ti akterji lahko predstavijo svoje mnjenje. Gre za zelo inteligentno potezo, saj je s tem, ko so tovrstni neodvisni akterji z izjemno ekstremističnimi pogledi na mednarodno sodelovanje predstavili svoje ideje, program Danske ljudske stranke deloval bolj zmerno (prav tam).

Leta 2005 pride na oblast na čelu socialno demokratske stranke Helle Thorning-Schmidt, ki je leta 2011 spremenila program svoje stranke in jo s tem spremenila iz levo-sredinske stranke v stranko z bolj desno usmeritvijo. Minister za finance Bjarne Corydon je za revijo Ræson Kompakt (leta 2013) izjavil, da je misliti, da je stranka Socialnih demokratov levičarska stranka, napačno (Mostrup Jensen 2013). Politika Helle Torning Smith je ponovno bolj naklonjena mednarodnemu sodelovanju, a iz strahu, da bi izgubila podporo v javnosti, ne spremeni cilja za doseganje donacij ODA z 0,8 % na 1 % BND (Allarp 2016).

Na volitvah v letu 2015 so Socialni demokrati prejeli 26,3 % glasov, Danska Ljudska stranka 21,1 %, liberalna stranka »Venstre« 19,5 % glasov, stranka Rdeče-zeleni (Red-Green) 7,8 %, stranka Liberalno zavezništvo (Liberal Alliance) 7,5 %, stranka Alternativa (The Alternative) 4,8%, Socialni liberalci (Social Liberals) 4,6 %, Socialistična ljudska stranka 4,2 %, Konzervativna Ljudska stranka 3,4 % (Election resources 2016). Dejstvo, da je danska Ljudska stranka tista, kateri priljubljenost najbolj raste je vidno tudi iz rezultatov volitev v letu 2015, kjer je prejela za 8,8 % več kot na preteklih volitvah. Na Danskem vlada trenutno manjšinska vlada, stranke Venstre z Lars Løkke Rasmussenom na čelu.

Kot zanimivost bi lahko izpostavili tudi, da so današnji danski politiki zelo mladi, povprečna starost parlamentarcev je namreč padla iz 52 let na 45 let (Embassy of Denmark 2015, 2). Anne Sofie Allarp je mnenja, da gre za strateško vodenje strank. Stranke novačijo mlade politike, največkrat iz podmladkov svojih strank. Ti mladi politiki pred zaposlitvijo niso imeli druge službe, torej niso imeli kariere pred vstopom v stranko in po eni strani nimajo izkušenj, na osnovi katerih bi lahko ustvarjali svoje mnjenje, po drugi strani pa želijo ohraniti svojo pozicijo v stranki in so posledično tudi zelo lojalni. V številnih primerih gre za mlade posameznike, ki niso zaključili študija (ker so se velikokrat ravno med študijem začeli politično udejstvovati). Iz teh razlogov njihovi nadrejeni (navadno so to voditelji strank) lahko

vplivajo na njihove poglede na probleme in tematike oz. vprašanja, ki jih obravnavajo v parlamentu (Allarp 2016).

6.1 Danska in mednarodno sodelovanje danes

Kot napisano zgoraj, so bile v letu 2015 (julija) na Danskem volitve, kjer je sicer prejela največ glasov stranka Socialnih demokratov, ki pa ni uspela sestaviti koalicije (s strankami: Dansko Socialno liberalno stranko, Socialistično ljudsko stranko, stranko Rdeče-zeleno zavezištvo in stranko Alternativa), tako da imamo danes na Danskem manjšinsko vlado stranke Venstre (Levi), z Larsem Løkke Rasmussenom na čelu.

Nova vlada je že kmalu po svojem nastopu dvignila kar nekaj prahu, saj je minister za zunanje zadeve Kristian Jensen proti koncu leta 2015 oznanil, da vlada ne bo izplačala 1,4 milijarde DKK, namenjenih za mednarodno pomoč iz proračuna za leto 2015. Večina parlamentarcev se s tem ukrepom ni strinjala in sprejela predlog, da se ukinitiv plačila prekliče (torej, da se izplačajo sredstva, ki so bila prvotno predvidena za mednarodno pomoč) in Danska plača, za kar se je zavezala, torej izdatke, predvidne v prvotnem proračunu. Vlada se ni ozirala na mnenje parlamentarne večine in vseeno nadaljevala s postopkom manjšanja proračuna, namenjenega mednarodni pomoči. To je podprla s trditvijo, da ji ni treba upoštevati mnenja parlamentarne večine, saj gre le za predlog in ne za zakon (Klarskov in Arnfred 2016).

Kristian Jensen je izjavil tudi, da bo proračun, namenjen ODA za leto 2016, zmanjšan, in sicer iz 0,87 % BND na 0,7 % BND (Danska vlada 2015, 3 in (Christian W. 2015). To ni presenetljivo, saj je stranka Venstre v svojem predvolilnem programu obljubila, da bo znižala proračun, namenjen ODA za 2,5 milijarde DKK. Rez iz 0,87 % BND na 0,7 % BND namreč predstavlja nekje 2,4 milijarde DKK.

Proti koncu leta 2015 danska vlada objavi tudi, da bo do konca leta 2016 zapustila UNIDO. Danska v vsej svoji zgodovini ni še nikoli doslej zapustila nobene organizacije ZN (UNIDO 2015, 1). Vlada se sklicuje na proračun, češ da ji med drugim ne bo treba plačati pristopnih stroškov v višini 6,1 milijona DKK. Neuradno je govora o neučinkovitosti organizacije, a kaj je v resnici razlog za to odločitev, ni znano.

Danska vlada pooblasti veleposlanika Petra Taksøja Jensena, da preuči danske mednarodne odnose in poda poročilo oz. predloge za nadaljnje oblikovanje danske mednarodne politike. Njegovi predlogi so (Taksøe-Jensen, 2016, 3–16):

- povečanje proračuna za obrambo, Danska naj bo tudi v prihodnje ena osrednjih partneric NATO,
- trošenje ODA zunaj Danske, torej v državah, ki jim je ODA namenjena,
- sodelovanje z manjšim številom držav (katerim Danska namenja ODA), laterim namenja več sredstev in imajo posledično njeni projekti več vpliva,
- 17 razvojnih ciljev ZN, naj bo izhodna točka pri razvojnih projektih Danske, ki pa naj si obenem prizadeva za modernizacijo ZN, WB in IMF,
- Danska naj posveti več pozornosti promociji mirnega, gospodarskega in okoljskega trajnostnega razvoja v v Arktiki,
- Danska naj okrepi sodelovanje z EU in obenem svoj vpliv znotraj EU,
- Danska naj priotizira dansko gospodarsko diplomacijo oz. razvijanje gospodarskega poslovanja,
- v trajnostni razvoj naj bodo vključeni trije ključni partnerji: nove države in države v razvoju, poslovna skupnost in zasebni investitorji (Peter Taksøe-Jensen 2016, 3–16),

Skladno s poročilom, ki ga je pripravil IMF (Aiyar in drugi 2016, 12), Danska v okviru svojega proračuna ODA namenja 0,47 % BND oz. približno 10 milijard DKK znotraj Danske, in sicer za prosilce za azil. To pomeni, da projektom ODA v državah prejemnicah namenja le približno 0,50 % BND. Danska in Švedska prosilcem za azil v letu 2015 namenjata skoraj enak del svojega BND (Švedska jim namenja 0,50 % BND oziroma 20 milijard DKK), vendar pa je Švedska v letu 2015 sprejela skoraj osemkrat več prosilcev za azil (163.000) kot Danska (21.192), njen BND pa ni niti dvakrat višji od BND Danske. To pomeni, da Danska nameni skoraj 0,5 milijona DKK (470.000 DKK) na enega prosilca za azil, medtem ko jim Švedska namenja 120.000 DKK na prosilca (Allarp 2016).

Predstavniki danske vlade je ob priložnosti izjavil, da če želi biti določena država prejemnica ODA, naj sprejme nazaj svoje državljane. To se med drugim navezuje na trenutno migrantsko krizo.

Danska Ljudska stranka se v okviru postopka redefinicije ODA zavzema za to, da bi DAC upoštevala kar se le da široke kriterije pri definiciji, kaj je ODA. Želje stranke so, da bi se lahko kar se le da velik del ODA trošil v državi donatorici (kot v primeru sredstev namenjenih prosilcem za azil).

Iz napisanega v tem poglavju bi lahko rekla, da je na Danskem trenutno čutiti, da se odnos do mednarodnega sodelovanja spreminja in da se Danska začinja zapirati. Prvič v zgodovini

namerava izstopiti iz mednarodne organizacije (UNIDO), zmanjšuje sredstva, namenjena ODA, celo ne bi plačala določene vsote, za katero se je že zavezala v letu 2015, grozi, da bo prosilcem za azil zasegla vso njihovo lastnino, sredstva, ki jih je porabila v svoji državi za imigrante šteje v ODA, večina političnih strank je desnih ali desno-sredinskih. Skratka zdi se, da danska toleranca in odprtost nista več to, kar sta bili.

V naslednjem poglavju bom poskusila dosedanja dognanja navezati na ustrezen teoretski okvir.

7 RAZLAGA DOGNANJ

»Države donatorice se odločajo za nudenje pomoči iz svojih političnih, strateških ali gospodarskih interesov. Včasih motiv za razvojno pomoč izhaja iz moralne in humanitarne želje pomagati tistim, ki so pomoči potrebni« (Todaro in Smith 2012, 702). Danska je kot vzrok za pomoč navajala predvsem svoje človekoljubne in moralne nagibe za pomoč tistim, ki jo potrebujejo, kar je skladno z zgornjo teorijo. Ne smemo pa spregledati, da se je v obdobju, ko je povečala svojo pomoč na sredstva, ki so predstavljala 1 % njenega BND ali več in se tako umestila na prvo mesto med državami donatoricami pri izračunu donacij na osnovi darovanega odstotka svojega BND, tudi znatno povečala njena vloga v mednarodnem sodelovanju. Torej s tem, ko je Danska darovala več, je bil tudi njen pomen v mednarodni skupnosti večji, in kljub temu da danes daruje manj kot 1 % svojega BND, je njena vloga v mednarodnem sodelovanju v okviru DAC še vedno velika. Torej bi lahko rekli, da je šlo za strateško odločitev, ki je pomagala relativno mali državi pri okrepitvi svoje pozicije v mednarodnem sodelovanju in si tako zagotovila, da je bilo njeno mnjenje slišano in spoštovano.

Po drugi strani je treba izpostaviti ekonomske interese Danske, ki so in še vedno botrujejo pri določanju višine sredstev v okviru ODA.

Spremembam v višini pomoči pa so botrovale spremembe v notranji politični ureditvi Danske. Ko je v začetku novega tisočletja na vlado prišla desna koalicija z Anders Fogh Rasmussenom na čelu, je le-ta zavzela pozicijo, da Danska ne bo več prva v ničemer in s tem tudi znižala višino donacij v okviru ODA. Tu se lahko nanašamo na trditve oz. teorijo, ki so jo podali Jean-Philippe Thérien in Alain Noel (2000) ter Dustin Tingley (2010), in sicer je višina pomoči odvisna od vladajočih političnih strank v državo donatorici. Na osnovi raziskav so dokazali, da države, ki vlagajo več sredstev v domačo socialno varnost in imajo močnejše levičarske politične stranke, namenjajo več sredstev mednarodni pomoči. Ko pa nastopijo bolj konservativne vlade, pa je zelo verjetno, da se bodo njihova sredstva za mednarodno pomoč znižala (Therien in drugi v Horký-Hlucháň in Lightfoot 2015). Primer spremembe vlade proti koncu leta 2001, ko iz levičarske preide v desničarsko, potrjuje to trditev.

8 SKLEP

Danska je danes še vedno vzorna donatorica ODA. Njeni projekti so eni bolj preglednih in merljivih in so usmerjeni h konkretnemu doseganju rezultatov, z namenom doprinosa blagostanju držav prejemnic in njihovem blagostanju. Danska ODA je že desetletja videna kot pomoč, ki izhaja iz humanitarnega in altruističnega ideološkega vidika, pomagati tistim, ki so pomoči potrebni.

Verjetno je res, da je motiv za dansko ODA popolnoma ideološki in moralen, je pa tudi res, da je Danska, majhna država na severu Evrope, s tem ko se je uvrščala na sam vrh donatoric, obenem pridobivala na vplivu v mednarodnem okolju. Članice DAC, kakor tudi prejemnice ODA, prisluhnejo njenemu glasu.

V preteklih letih je danska ODA delovala kot orodje za doseganje humanitarnih in altruističnih ciljev za pomoč najrevnejšim državam in zelo revnim državam z majhnimi gospodarstvi, saj je Danska na ta način, z relativno nizkimi sredstvi pomoči (npr. v primerjavi z višino pomoči ZDA) dosegala konkretne spremembe v delih sveta, ki so te spremembe potrebovali. Danska pomoč je torej naredila razliko v kakovosti številnih življenj.

Kaj pa se z dansko pomočjo danes? V letu 2015 je nova vlada želela preklicati del pomoči, ki še ni bila izdana, kljub temu da se ji je Danska zavezala. Ta poteza ni karakteristična za Danco, ki tudi poslovno sklepajo dogovore ustno in pisna pogodba ni potrebna, saj beseda drži. In stranka Venstre je že bila vladna stranka, a odločitev, da Danska nečesa, čemur se je zavezala, ne bo plačala, v preteklosti ni sprejemala.

Denar izgublja na vrednosti, a se znesek danske pomoči v DKK oz. USD v letu 2016 ne bo povečal, temveč zmanjšal. Ali Danska poskuša strateško doseči največji možen vpliv za najmanjšo pomoč oz. najmanj sredstev, ki ji še zagotovijo uvrstitev v vrh donatoric oz. ali poskuša ujeti prag, kjer bo z najmanjšimi sredstvi dosegla mesto med petimi največjimi donatoricami?

Na Danskem je kar nekaj strank z dolgo tradicijo. Npr. Radikalna levica (»Radikale venstre«), Socialni demokrati (»Socialdemokraterne«), Konservativna ljudska stranka (»Konservative folkerparti«) in Levi (»Venstre«) so na danskem političnem podiju že od devetnajstega in začetka dvajsetega stoletja.

Dansko notranjepolitično okolje se v zadnjih letih vse bolj spreminja. Vse manj je levih strank, ki bi se zavzemale za socialne vrednote in vse več je desnih strank, s kapitalističnimi in tradicionalnimi pogledi na svet. Celo stranke, z zelo dolgo zgodovino in so bile v preteklosti levičarske, se danes pozicionirajo kot desnosredinske stranke, med drugim tudi stranki Socialni demokrati («Socialdemokraterne») in stranka Levi («Venstre»). Ena največjih danskih strank: Socialni demokrati («Socialdemokraterne») se je v povojnem obdobju zavzemala za izgradnjo socialne države, danes pa je prešla med desnosredinske stranke. Desne stranke izjemno dobro in uspešno komunicirajo svoje vrednote in s sporočili v smeri, da Danski ni treba pomagati vsem ostalim, da bi bilo bolje, da bi sredstva, ki jih Danska namenja mednarodni pomoči, le-ta raje namenila pomoči svojim državljanom (npr. z vlaganjem v dansko zdravstvo), pridobivajo priljubljenost med svojimi državljanji. Po drugi strani pa levičarske stranke ne uspejo skomunicirati svojih vrednot in morebiti le-teh osvežiti in jim s tem svežim pridihom dati novega zagona in jih približati ljudstvu. Posledično je priljubljenost desnih strank vse večja in zdi se, da se s tem tudi miselnost danske populacije spreminja in vse bolj zapira, kar lahko potrdijo rezultati zadnjih volitev, kjer je Danska ljudska stranka («Dansk folkeparti») prejela kar 8,8 % več glasov kot na volitvah pred tem.

To notranjepolitično okolje vsekakor vpliva tako na percepcijo mednarodnega političnega okolja in posledično tudi na ODA. Zakaj si danske stranke prizadevajo, da bi v novo definicijo ODA bili vključeni kar se le da široki kriteriji? Je to zato, da bo lahko sredstva, ki jih troši za pomoč v lastni državi, štela kot ODA in obenem ohranjala vpliv v okviru mednarodne razvojne pomoči? Zakaj je Danska v letu 2015 namenila 0,47 % BND, kar je okoli 10 milijard DKK za 21.192 prosilcev za azil na Danskem in nato ta sredstva predstavila kot ODA? Ali torej danska ODA, ki je bila dejansko porabljena v državah v razvoju, za leto 2015 predstavlja manj kot 0,40 % BND? Zakaj nameniti 120.000 DKK na osebo in obenem od te osebe zahtevati, da predstavnikom danskih avtoritet preda vse svoje vredne dobrine? In ali je potem vrednost teh dobrin odšteta od ODA?

Zakaj se v državi, ki je bila znana kot država, ki je tolerantna do drugačnih, odprta do drugih (saj je v preteklosti z odprtimi rokami sprejemala tujo delovno silo) in želi pomagati pomoči potrebnim, dogajajo spremembe, ki le-to slikajo kot nestrpnost?

Zakaj so desničarske stranke na Danskem vse bolj močne? Je to le zato, ker so njihove retorične sposobnosti boljše od tistih, ki jih premorejo levičarske stranke? Ali je mogoče v

ozadju kaj več? Zakaj se namreč tudi stranke, ki so bile v preteklosti levičarske, danes vse bolj usmerjajo na desno?

Res je, da je bilo Dansko gospodarsko stanje pred leti boljše. Recesija je sicer v veliko manjši meri kot drugod po Evropi prizadela tudi Dansko. In iz zgodovine vemo, da so prebivalci držav, v katerih veje gospodarska kriza, lahko bolj odprti do nacionalističnih gibanj. A se kriza na Danskem umirja, stopnja brezposelnosti pada in obenem, če primerjamo to krizo s krizami iz obdobja po drugi svetovni vojni in nato še iz 70. in 80. let je ta kriza veliko šibkejša od preteklih. In poleg tega so krize v preteklosti vplivale na Dance tako, da so se bolj odpirali drugim in sprejemali tujo delovno silo ter npr. leta 1985 v parlamentu sprejeli odločitev, da bodo razvojni pomoči namenjali 1 % BND.

Poraja se mi veliko vprašanj, na katere nimam odgovora. Nekaj pa je jasno, v danskem parlamentu se stvari spreminjajo in te spremembe vplivajo tako na miselnost Dancev kakor tudi na danske mednarodne odnose. Velik odstotek politikov v parlamentu je zelo mladih in nimajo izkušenj, ki bi jih morebiti potrebovali za odločitve, ki bodo Danski v korist na dolgi rok. Morebiti pa bodo ravno oni tisti, ki bodo v določenem trenutku dojemali, kakšno je trenutno stanje, in Dansko popeljali v bolj pozitivne vode tako v mednarodnih odnosih kakor v notranjepolitičnih odnosih.

9 LITERATURA

1. Aarhus universitet. 2015. *Folketingsvalget september 1953*. Dostopno prek: <http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/folketingsvalget-september-1953/> (28. junij 2016).
2. Aiyar, Shekhar, Bergljot Barkbu, Nicoletta Batini, Helge Berger, Enrica Detragiache, Allan Dizioli, Christian Ebeke, Huidan Huidan Lin, Linda Kaltani, Sebastian Sosa, Antonio Spilimbergo in Petia Topalova. 2016. *The refugee Surge in Europe: Economic Challenges*. IMF. Dostopno prek: https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:efNP9_5sP2YJ:https://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2016/sdn1602.pdf+&cd=1&hl=sl&ct=clnk&gl=si&client=firefox-b (10. julij, 2016).
3. Allarp, Anne Sofie. 2016. Intervju z avtorico. Kopenhagen, 1. junij.
4. Bailey, Sarah. 2008. *Need and greed: corruption risks, perceptions and prevention in humanitarian assistance*. London. Overseas Development Institute.
5. Berman, Bruce. 1999. *Control and Crisis in Colonial Kenya: The Dialectic of Domination*. Eastern African Studies. Dostopno prek: Google Books.
6. Bučar, Maja. 2011. Mednarodno razvojno sodelovanje in slovenska diplomacija: primer Jugovzhodne Evrope . *Teorija in praksa* 48 (3): 734–750.
7. Bučar, Maja in Boštjan Udovič. 2007. Oblikovanje strategije mednarodnega razvojnega sodelovanja Slovenije ob upoštevanju načel EU. *Teorija in praksa* 44 (6): 842–861.
8. Christian W. 2015. *Government proposes budget plan for 2016*. CPH Post Online. Dostopno prek: <http://cphpost.dk/news/government-proposes-budget-plan-for-2016.html> (15. julij, 2016).
9. Constantine, Stephen. 2005. *The Making of British Colonial Development Policy 1914-1940*. Dostopno prek: Google Books.
10. DAC. 2003. *Development Co-operation Review. Denmark*. Dostopno prek: http://www.oecd-ilibrary.org/content/article/journal_dev-v4-art24-en (4. julij 2016).
11. --- 2007. *Peer Review. Denmark*. Dostopno prek: http://www.oecd-ilibrary.org/development/dac-peer-review-of-denmark_journal_dev-v8-art33-en (4. julij 2016).

12. --- 2010. *DAC Journal 2002, 3 (4): III-9 –III-11, Revised June 2010*. Dostopno prek: <https://www.oecd.org/dac/stats/45539274.pdf> (4. julij, 2016).
13. --- 2011. *Peer Review 2011. Denmark*. Dostopno prek: http://www.oecd-ilibrary.org/development/oecd-development-assistance-peer-reviews_22227466 (4. julij 2016).
14. Danish Parliament. 2014. *The History of Political Parties in Denmark*. Dostopno prek: http://www.thedanishparliament.dk/Democracy/Political_parties/The_history_of_political_parties_in_Denmark.aspx (4. julij 2016).
15. Dansko MZZ. 2003. *Danida's Annual Report 2002*. Copenhagen K: Ministry of Foreign Affairs.
16. --- 2004. *Danida's Annual Report 2003*. Copenhagen K: Ministry of Foreign Affairs.
17. --- 2005. *Danida's Annual Report 2004*. Copenhagen K: Ministry of Foreign Affairs.
18. --- 2006. *Danida's Annual Report 2005*. Copenhagen K: Ministry of Foreign Affairs.
19. --- 2007. *Danida's Annual Report 2006* Dostopno prek: <http://danida-publikationer.dk/publikationsresultat/publikationsvisning.aspx?text=danida%27s+annual+report&type=alle> (10. julij 2016).
20. --- 2008. *Danida's Annual Report 2007*. Dostopno prek: <http://danida-publikationer.dk/publikationsresultat/publikationsvisning.aspx?text=danida%27s+annual+report&type=alle> (10. julij 2016).
21. --- 2009. *Danida's Annual Report 2008*. Dostopno prek: <http://danida-publikationer.dk/publikationsresultat/publikationsvisning.aspx?text=danida%27s+annual+report&type=alle> (10. julij 2016).
22. --- 2010. *Danida's Annual Report 2009*. Dostopno prek: <http://danida-publikationer.dk/publikationsresultat/publikationsvisning.aspx?text=danida%27s+annual+report&type=alle> (10. julij 2016).
23. --- 2011. *Danida's Annual Report 2010*. Dostopno prek: <http://danida-publikationer.dk/publikationsresultat/publikationsvisning.aspx?text=danida%27s+annual+report&type=alle> (10. julij 2016).

24. --- 2012a. *Danida's Annual Report 2011*. Dostopno prek: <http://danida-publikationer.dk/publikationsresultat/publikationsvisning.aspx?text=danida%27s+annual+report&type=alle> (10. julij 2016).
25. --- 2012b. *Denmark's development cooperation in figures. Development assistance 2011*. Dostopno prek: <http://aarsberetninger.danida.um.dk/en/annual-report-2011/denmarks-development-cooperation-in-figures/> (10. julij 2016).
26. --- 2013. *Danida's Annual Report 2012*. Dostopno prek: <http://danida-publikationer.dk/publikationsresultat/publikationsvisning.aspx?text=danida%27s+annual+report&type=alle> (10. julij 2016).
27. --- 2016a. *About Danida*. Dostopno prek: <http://um.dk/en/danida-en/about-danida/> (10. julij 2016).
28. --- 2016b. *Strategy for Denmark's Development Cooperation*. Dostopno prek: <http://um.dk/en/danida-en/goals/strategy/> (10. julij 2016).
29. --- 2016c. *Udredning: Dansk diplomati og forsvar i en brydningstid*. Dostopno prek: <http://um.dk/da/udenrigspolitik/aktuelle-emner/dansk-diplomati-og-forsvar-i-en-brydningstid> (10. julij 2016).
30. Denmark in Hungary. Dansko MZZ. 2016. *Politics and economy*. Dostopno prek: http://ungarn.um.dk/en/about_denmark/country-facts/politics_economy (10. julij 2016).
31. Den Store Danske. *Kartoffel kuren. 2016*. Dostopno prek: http://denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/%C3%98konomi/Pengeinstitutter_mv./Kartoffelkuren (2. junij 2016).
32. Development Finance International. 2009. *Denmark Profile*. Dostopno prek: <http://www.development-finance.org/en/services/guide-to-donors.html> (5. julij 2016).
33. Election Resources on the Internet. 2015. *Elections to the Danish Folketing – Results Lookup*. Dostopno prek: <http://www.electionresources.org/dk/folketing.php?election=2015> (2. junij 2016).

34. Embassy of Denmark. 2015. *Danish Political System. A Story of Parliamentary Democracy and Constitutional Monarchy*. Dostopno prek: <http://tjekkiet.um.dk/~media/Tjekkiet/Documents/Webpage/Political%20System%20EN.pdf?la=cs> (20. julij 2016).
35. Encyclopedia.com. 2016. *Denmark*. Dostopno prek: <http://www.encyclopedia.com/topic/Denmark.aspx> (15. julij 2016).
36. European Union. 2016. *Denmark*. Dostopno prek: https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/denmark_en (1. maj 2016).
37. Evropska Komisija. 2016. *Uradna razvojna pomoč EU dosegla najvišji delež bruto nacionalnega dohodka doslej*. Dostopno prek: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-1362_sl.htm (7. avgust 2016).
38. Führer, H. 1996. OCDE/GD(94)67. *The Story of Official Development Assistance. A History of the Development Assistance Committee and the Development Co-operation Directorate in Dates, Names and Figures*. OECD. Dostopno prek: www.oecd.org/dac/1896816.pdf (20. julij 2016).
39. Fukuyama, Francis. 2011. *The Origins of Political Order*. New York City. Farrar, Straus and Giroux.
40. Generalna Skupščina. 1970. *International Development Strategy for the Second United Nations Development Decade*. Resolucija ZN A/RES/25/2626, sprejeta 24. oktobra 1970. Dostopno prek: <http://www.un-documents.net/a25r2626.htm> (1. julij 2016).
41. Generalna Skupščina. 2000. 55/2. *United Nations Millennium Declaration*. Resolucija ZN A/55/L.2, sprejeta 6. do 8. september 2000. Dostopno prek: <http://www.un.org/millennium/declaration/ares552e.htm> (1. julij 2016).
42. Generalna Skupščina. 2015. *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. Resolucija ZN A/RES/70/1, sprejeta 25. septembra 2015. Dostopno prek: <https://daccess-ods.un.org/TMP/6278664.46971893.html> (1. julij 2016).

43. Global Finance. 2016. *Denmark GDP and Economic Data, Country Report 2015 - Includes Denmark real Gross Domestic Product growth rate, with latest forecasts and historical data, GDP per capita, GDP composition and breakdown by sector*. Dostopno prek: <https://www.gfmag.com/global-data/country-data/denmark-gdp-country-report> (15. julij 2016).
44. Global Issues. 2016 *Foreign Aid for Development Assistance*. Dostopno prek: <http://www.globalissues.org/article/35/foreign-aid-development-assistance#Almostallrichnationsfailthisobligation> (21. junij 2016).
45. Horký-Hlucháň, O. in S. Lightfoot. 2015. ***Development Cooperation of the 'New' EU Member States: Beyond Europeanization***. Dostopno prek: Google Books.
46. Jacobin. 2016. *Denmark's Nativist Threat*. Dostopno prek: <https://www.jacobinmag.com/2015/07/denmark-election-right-peoples-party/> (25. junij 2016).
47. Kanbur, Ravi. 2003. ***The Economics of International Aid***. Dostopno prek: Google Books.
48. Klarskov, Kristian in Carl Emil Arnfred. 2016. *Kristian Jensen får regeringens første næse*. Dostopno prek: <http://politiken.dk/indland/politik/ECE3044715/kristian-jensen-faar-regeringens-foerste-naese/> (18. junij 2016).
49. Kolm, Serge-Christophe in Jean Mercier Ythier. 2006. ***Handbook of the Economics of Giving, Altruism and Reciprocity: Foundations***. Dostopno prek: Google Books.
50. Milward, Alan S. 2012. ***Politics and Economics in the History of the European Union***. Dostopno prek: Google Books.
51. Ministry of Foreign Affairs of Denmark. 2003. *Factsheet Denmark. History*. Dostopno prek: <http://denmark.dk/~media/Denmark/Documents/Society/History-2003-en.pdf?la=en> (2. julij 2016).
52. Ministry of Foreign Affairs of Denmark. 2013. *Danida. International Development Cooperation. Together for a Better World. Strategic Framework for Denmark's participation in EU Development Cooperation*. Dostopno prek: http://um.dk/~media/UM/English-site/Documents/Danida/Partners/Int-org/Together%20for%20a%20Better%20World_UK_2-pager.pdf (20. julij 2016).

53. Ministry of Foreign Affairs of Denmark. 2016a. *Government and Politics*. Dostopno prek: <http://denmark.dk/en/society/government-and-politics> (2. julij 2016).
54. --- 2016b. *History*. Dostopno prek: <http://denmark.dk/en/society/history/> (2. julij 2016).
55. --- 2016c. *The occupation of Denmark*, dostopno prek: <http://denmark.dk/en/society/history/occupation;> (2. julij 2016).
56. Moderniseringsstyrelsen. 2016. *Forslag til Finanslov for finansåret 2002 - Anmærkninger*. Dostopno prek: <http://www.oes-cs.dk/bevillingslove/doctopic?book=BEVPUBL.FFL02BA&topic=6.3&searchtype=3> (8. julij 2016).
57. Mostrup Jensen, Mads. 2013. *Corydon slår fast: S tilhører IKKE venstrefløjen*. Dostopno prek: <http://www.bt.dk/politik/corydon-slaar-fast-s-tilhoerer-ikke-venstrefloejn;> (1. julij 2016).
58. NATO. 2016. *Member countries*. Dostopno prek: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_52044.htm (10. julij 2016).
59. New World Encyclopedia. 2016a. *British Empire*. Dostopno prek: http://www.newworldencyclopedia.org/entry/British_Empire (5. julij 2016).
60. --- 2016b. *Development aid*. Dostopno prek: http://www.newworldencyclopedia.org/entry/Development_aid (5. julij 2016).
61. Nordic Folkecenter. 2016. *Energy crisis*. Dostopno prek: http://www.folkecenter.net/gb/documentation/energy_crisis/ (2. junij 2016).
62. OECD. 2003. *Harmonising Donor Practices for Effective Aid Delivery - Rome Declaration*. Dostopno prek: <http://www.oecd.org/dac/effectiveness/31451637.pdf> (4. julij 2016).
63. --- 2005/2008. *The Paris Declaration on Aid Effectiveness and the Accra Agenda for Action* Dostopno prek: www.oecd.org/dac/effectiveness/34428351.pdf (4. julij 2016).
64. --- 2011. *Busan Partnership for effective development Co-operation - Fourth High Level Forum on Aid Effectiveness, Busan, Republic of Korea, 29 November-1 december 2011*. Dostopno prek: www.oecd.org/development/effectiveness/49650173.pdf (4. julij 2016).

65. --- 2012. *Development Co-operation Report 2012. Lessons in Linking Sustainability and Development*. Dostopno prek: http://www.oecd-ilibrary.org/development/development-co-operation-report-2012_dcr-2012-en;jsessionid=1wtd9bk4bo89w.x-oecd-live-01#statlinks (4. julij 2016).
66. --- 2016a. *Aid to poor countries slips further as governments tighten budgets*. Dostopno prek: <http://www.oecd.org/dac/stats/aidtopoorcountriesslipsfurtherasgovernmentstightenbudgets.htm> (4. julij 2016).
67. --- 2016b. *Aid to developing countries rebounds in 2013 to reach an all-time high*. Dostopno prek: <http://www.oecd.org/newsroom/aid-to-developing-countries-rebounds-in-2013-to-reach-an-all-time-high.htm> (4. julij 2016).
68. --- 2016c. *Compare your Country*. Dostopno prek: <http://www.compareyourcountry.org/oda?cr=20001&cr1=oecd&lg=en&page=1> (4. julij 2016).
69. --- 2016č. *DAC List of ODA Recipients*. Dostopno prek: <http://www.oecd.org/dac/stats/daclist.htm> (4. julij 2016).
70. --- 2016d. *DAC member profile. Denmark*. Dostopno prek: <http://www.oecd.org/dac/denmark.htm> (4. julij 2016).
71. --- 2016e. *DAC members*. Dostopno prek: <http://www.oecd.org/dac/dacmembers.htm> (4. julij 2016).
72. --- 2016f. *Development aid rises again in 2015, spending on refugees doubles*. Dostopno prek: <http://www.oecd.org/newsroom/development-aid-rises-again-in-2015-spending-on-refugees-doubles.htm> (4. julij 2016).
73. --- 2016g. *Definition of ODA*. Dostopno prek: <https://data.oecd.org/oda/net-oda.htm> (4. julij 2016).
74. --- 2016h. *Information note on the procedure for proposals for changes to the List of ODA-eligible international organisations*. Dostopno prek: <http://www.oecd.org/dac/stats/annex2-procedure.htm> (4. julij 2016).

75. --- 2016i. *Official development assistance – definition and coverage*. Dostopno prek: <http://www.oecd.org/dac/stats/officialdevelopmentassistancedefinitionandcoverage.htm#Definition> (4. julij 2016).
76. --- 2016j. *Organisation for European Economic Co-operation*. Dostopno prek: <http://www.oecd.org/general/organisationforeuropeaneconomicco-operation.htm> (4. julij 2016).
77. --- 2016k. *Paris Declaration and Accra Agenda for Action*. Dostopno prek: <http://www.oecd.org/dac/effectiveness/parisdeclarationandaccraagendaforaction.htm> (4. julij 2016).
78. --- 2016l. *The 0.7% ODA/GNI target - a history*. Dostopno prek: <http://www.oecd.org/dac/stats/the07odagnitarget-ahistory.htm> (4. julij 2016).
79. --- 2016m. *The High Level Fora on Aid Effectiveness: A history.*, Dostopno prek: <http://www.oecd.org/dac/effectiveness/thehighlevelforaonaideffectivenessahistory.htm#Busan> (4. julij 2016).
80. --- 2016n. *Qatar becomes Participant in the OECD Development Assistance Committee (DAC)*. Dostopno prek: <http://www.oecd.org/dac/dac-global-relations/qatar-participant-dac.htm> (4. julij, 2016).
81. --- 2016o. *Development Assistance Committee (DAC)*. Dostopno prek: <http://www.oecd.org/development/developmentassistancecommitteedac.htm> (4. julij 2016).
82. --- 2016p. *The United Arab Emirates becomes the first Participant in the OECD Development Assistance Committee (DAC)*. Dostopno prek: <http://www.oecd.org/dac/dac-global-relations/uae-participant-dac.htm> (4. julij 2016).
83. --- 2016r. *Frequently Asked Questions*. Dostopno prek: <http://www.oecd.org/dac/stats/faq.htm> (4. julij 2016).
84. Olaniyan, R. Omotayo. 1999. *Official Development Assistance and Sustainable Development in Africa: Towards a New Strategy*. Dostopno prek: www.un.org/esa/sustdev/documents/04olan.pdf (15. junij 2016).

85. Roodman, David. 2012. *The Center of Global Development: Working Paper Number 67 October 2012 Edition An Index of Donor Performance*. Dostopno prek: <http://www.cgdev.org/publication/index-donor-performance-working-paper-67-revised-october-2012> (20. junij 2016).
86. Stokke, Olav in Paul Hoebink. 2009. *Perspectives on European Development Cooperation, Policy and Performance of Individual Donor Countries and the EU*. Dostopno prek: Google Books.
87. Sundborg. 2016. *Denmark in the 1950s*. Dostopno prek: <https://sundborg.wordpress.com/english/denmark-in-the-1950s/> (2. junij 2016).
88. Taksøe-Jensen, Peter. 2016. *Danish Diplomacy and Defence in Times of Change, A Review of Denmark's Foreign and Security Policy*. Dansko MZZ. Dostopno prek: <http://um.dk/en/foreign-policy/danish-defence-and-diplomacy-in-times-of-change> (5. junij 2016).
89. The Broker. 2009. *Denmark's global role. Danish approaches to security and aid*. Dostopno prek: <http://www.thebrokeronline.eu/Articles/Denmark-s-global-role> (8. julij 2016).
90. The Danish Government. 2015. *The Government's Priorities for the Danish Development Cooperation 2016. Overview of the Development Cooperation Budget 2016-2019*. Dostopno prek: <http://um.dk/en/danida-en/goals/government-priorities---danish-development-assistance/priorities-2016-2019> (5. julij 2016).
91. The Overseas Development Institute. 2016. *Programmes* Dostopno prek: <https://www.odi.org/programmes> (10. julij 2016).
92. Todaro, Michael P. in Stephen C. Smith. 2012. *Economic Development*. Boston. Addison-Wesley.
93. *Trading Economics*. Dostopno prek: www.tradingeconomics.com (2. junij 2016).
94. UNIDO. 2015. *The Added value of UNIDO membership. Denmark*. Dostopno prek: <http://www.ft.dk/samling/20151/almdel/uru/bilag/33/1566949.pdf> (10. julij 2016).
95. Združeni narodi. 2016a. *Founding Member States*. Dostopno prek: <http://www.un.org/depts/dhl/unms/founders.shtml> (1. julij 2016).

96. --- 2016b. *Millenium goals*. Dostopno prek:
<http://www.un.org/millenniumgoals/bkgd.shtml> (1. julij 2016).

97. --- 2016c. *Sustainable development goals*. Dostopno prek:
<http://www.un.org/sustainabledevelopment/> (1. julij 2016).